

Bűvópatak

Polgári, kulturális és társadalmi havilap

2020. december – XIX. évfolyam 12. szám

Ára: 560 Ft

*Nincs lágyabb, mint a víz,
mégis a köveket kivájjá:
nincs külön nála.*

Lao-ce: Az út és erény könyve,
részlet

Csoda **2**
*Szűcs-Gáspár Borbála
kisprózája*

Fenyő-álom **3**
*Devecsery László
verse*

Karácsony-vízió **4**
*Benke László
elbeszélése*

A fenyő-motívum
Reményik Sándor
költészetében **12**
*Csontos Márta
tanulmánya*

Adventi
történet **21**
Százdi Antal novellája

Visszapillantó **24**
Péntek Imre jegyzetei

Város
a hegyek alján **26**
*Lukáts János
prózája*

ANGYAL
Kiss Viktor festménye

SZŰCS-GÁSPÁR BORBÁLA

Csoda

Mindig tudtam, hogy a földi meg az égi csoda összefügg. Nem lehetnek meg egymás nélkül. Annyi baj és jaj van a Földön, hogy tekintetünket ösztönösen az égre függesztjük, várjuk a megváltó csodát. Én is ezt tettem.

Ma este is néztem az eget, sétálni akartam, de valahogy nem akart elindulni a lábam, inkább csak szemlélődtem. A Tejút csillagai között feltűnt egy nagyobb, nem túl fényes égi lámpa, magányosan ballagott. Aztán egyszer csak megjelent egy kisebb, de ragyogó csillagocska, és az égen nagyon lassan úsztak egymás felé. Amikor találkoztak, milliós szípkorpa áradt ki belőlük, belefolytak egymás fénykörébe. A kisebbik csillag befogadta fényudvarába a nagyobbat, aztán együtt ragyogtak páros csillagként. Micsoda Gyönyörűség! Miféle csodái vannak még az égi világnak? – kérdeztem magam, és már ott ballagtam én is a csillagvilágban.

Apám hangja szólalt meg.

– Kicsim, ezek a csodák naponta történnek meg az égi és a földi világban. Testünk elporlik, de fénye megmarad, ragyog csillagként. Ilyen páros csillag vagyok én is édesanyáddal. Jőjj bátran közelebb, meséljünk egy kicsit.

Odaültem a legközelebbi csillag árnyékába, és bámultam a páros csillagot. Ma nem láttam apám és anyám földi képét, de jelenlétüket egész valóm érezte. Régen vágyott boldogság lobogott az űrben, a szívemben, a távoli világban.

Kiss Viktor festménye

Apám kérdezte:

– Emlékszel, kicsim, arra, amikor azt hitted, hogy csoda történt veled? Elmesélted nekem a műhelyben is. Azt mondd el, hogy jó anyád is hallhassa.

– Úgy kezdődött, hogy éppen cseresznyeérés volt – mondtam. – A szőlőt már nem mi birtokoltuk, de tudtuk, hogy érik a sárga színű, mézédese cseresznye a szőlőskertben. Elhatároztuk pajtásainkkal, hogy kimegyünk a hegyre, és kérünk belőle, meg hozunk haza egy kis kosárral, hiszen hatalmas fa volt, biztosan jut mindenkinek. Már közel voltunk a célhoz, amikor egy megtermett asszonyság kiáltozni kezdett:

– Itt jönnek a tolvajok, verje meg őket az én istenem! Tudom, hogy cseresznyét akarnak lopni.

Gyuri szólalt meg:

– Kedves Náncsi néni, csak egy kis kóstolót szeretnénk. Ez olyan nagy bűn? Nem lopni, hanem kérni szerettünk volna. Tessék megengedni.

– Még hogy én engedjem meg?! Nem is kérni akartatok, hanem titokban lopni! Micsoda világ lett! Tolvajokat nevelnek a szüleitek! Tűnjetek innét, mert rátok uszítom a csószot, aztán majd meglátjátok, mi lesz! Nem cseresznyét fogtok kapni, az biztos.

Szétrebbentek a gyerekek, egyetlen pillanat alatt magam maradtam. Elindultam hazafelé én is, sírdogálva. A cseresznyét is sajnáltam, de legjobban az fájt, hogy Náncsi néni tolvajnak nevezett bennünket. Amint ott ballagtam, beborult az ég, dörögött, villámlott. Félelmetes volt. Nemsokára elkezdett csepe-regni, majd lassan ritkásan esni az eső. Gondoltam, bőrig fogok ázni, elkezdtem futni. Éreztem, hogy körülöttem minden vizes lesz, de rám nem esett egyetlen csepp sem. Száraz volt a ruhám, amikor haza értem. Szaladtam hozzád, apu, és mondtam:

– Nézd, csoda történt! Esett, de én nem áztam meg! Egyetlen csepp sem hullott rám.

Csak mosolyogtál.

– Biztosan beálltál valahová, de már izgalmadban elfelejtetted. Ilyen csodák a Földön nem történnek.

– De apuka, én nem álltam be sehová, szaladtam haza! Hová álltam volna az Almás partján? Hidd el, hogy csoda történt!

– Jó, jó, nyugodj meg, kislányom, az a fontos, hogy épségben haza értél.

Szomorú voltam, hogy apuka nem hitte el a csodát. Ő mindig csak a valóságot hitte, ami kézzelfogható, megérthető. Pedig én olyan boldog voltam! Isteni csodát éltem meg, akár igaz volt, akár nem.

Ekkor anyuka szólalt meg zengő égi altján:

– Én is emlékszem. Láttalak az égből, én terítettem rád a láthatatlan védő kendőt. Én gyermekem, mondtam, hogy sokszor kellett vigyáznom rád. Törekeny kislány voltál, féltem, hogy megfázol, megbetegszel.

Devecsery László versei

Fohász, karácsonykor

Jöjj, KARÁCSONY! Jöjj közénk!
Csend-havas az esti rét.
Csend-havas az esti rét:
arany fény hull szertesztét.

Emlék-tölgyön dérlevél,
zsúpos pajta hófehér.

Csengettyűszót hoz a szél,
elmúlt hangja ideér...

Hull a hó és énekel:
szellő-dallal indul el.

Száll a hó és földre ér,
most a lelkünk is fehér.

Jászol-meleg szalma-csendje:
tente-tente Kisdededcske!

Csend-havas az esti rét:
arany fény hull szertesztét.

Archaikus karácsonyi ének 1402-ből

...és eljő a negyedik angyal
...és fény gyúl a negyedik gyertyán
...és próféták jövődölése
hitté válik eme roskatag,
lélekhasító hazátlanságban,
mikor jó a negyedik angyal,
a fényhozó – és fényfolyó gyúl,
és Jézus világozása ég
a könnyet ringató szemekben,
mikor jó: a negyedik angyal...

Hull a hó a kertre

Esik mindenütt.
Elfed országnyi szennyet.
Ne várj még tavaszt!

Hull a hó a kertre,
virág-csendekre:
ölelő, simuló,
fehér takaró.

Ráhull a hó a kertre:
éjjel-szikrákra:
ölelő
fehér takaró.

A kertre hull a hó,
kristály-szirom
fehér takaró.

Hó hull a kertre,
két örvénylő testre.
Fehér takaró.

Na'Conxipánban mindig
hull a hó a kertre,
bár datolyák fáznak,
meg pálmák és kókuszok.

Hull a hó a kertre:
fehér takarónak.

Fehér takarónknak.

Fenyő-álom

A
fenyő
még alszik,
karácsonyt
álmodik, növesztve
tűleveleit múlandó,
meghitt csodáknak, a hitnek, a játéknak,
gyermeki vágnak, reménynek,
hogy csillagszórós éjszakák köszöntenek
a kis gyufaárus lányok kicsinyke
álmaira, amikor nagyanyók keze valóban ölel,
nem lobban el a gyufa lángja,
s örök marad a megőrzött csöppnyi fény,
legalább most, a hópihék táncai között, a napkeleti
bölcsék féltő álmaiban, a pásztorok báránykás csendjében,
a puszták
angyal-hírében, fellobbanó igazságainkban; talán eljön
a szép jelen, a szép csillag, s szép napunk támad,
mikor az egyetlen igaz ad hitet
e tékozló világnak, hiszen karácsonyaink
fényét húsvét
hitével koronázzuk.

BENKE LÁSZLÓ

Karácsony-vízió

Részlet az *Otthonkereső* című könyvből

*Mennyből az angyal lejött hozzátok,
pásztorok, pásztorok!
Hogy Betlehembe sietve menvén
lássátok, lássátok.*

*Istennek fia, aki született
jászolban, jászolban,
Ő leszen néktek üdvözítőök
valóban, valóban.*

Augusztusz császár elrendelte, hogy írják össze Galilea lakosságát. József is elment az összeírásra, jegyesével, Máriával. Betlehembe érve eljött a születés ideje: Mária megszülte fiát egy elhagyott istállóban, s a gyermeket Jézusnak nevezte. Bepólyálta, és jászolba fektette. Éjjel a mezőben pásztorok legeltették juhaikat, félték a nagy sötétségben. Mikor felettük nagy fényesség támadt, megjelent előttük az Úr angyala, s azt mondta nekik: *Ne féljétek! Jó hírt hozok nektek. Isten kegyelme elborította a világot, Isten gyermekké lett, megszületett a megváltó, az Úr Krisztus.*

*Csordapásztorok midőn Betlehemben
Csordát őriznek éjjel a mezőben,
Isten angyali jövének melléjük.
Nagy félelemmel telék meg ő szívük.*

*Örömet mondok, nagy örömet néktek,
Mert ma született a ti Üdvösségetek.
Menjétek el csak gyorsan a városba,
Ott találjátok Jézust a jászolba.*

*Elindulának, és el is jutának,
Szűz Máriának jó napot mondának.
Serkentsd fel Jézust, szent Fiadat nekünk,
Mert mi angyalok igéjére jöttünk.*

*Üdvöz légy, Jézus, pásztorok Pásztor,
Bűnös emberek megváltó szent Ura.
Kérünk tégedet, mi Üdvözítőnket,
Sok bűneinkért meg ne utálj minket.*

*Dicsőség néked, örök Atyaisten,
Te kised Jézus és Szentlélek Isten!*

– Na, édes angyalkáim, szépen énekeltünk, úgy-e? Együtt sokkal szebb énekelni, mint egyedül. Egyedül nem jó énekelni, zavarba ejtő. De most boldog vagyok, hogy ti is eljöttetek, és együtt énekelünk. A pásztoroknak meghirdetett öröm az egész népnek szól. Azt jelenti, ne veszítétek el a reményt. Az

Isten szeret benneteket, értetek emberré lett, Jézus Isten ajándéka, el kell fogadni, ő a Megváltó. Jézus a történelem legnagyobb ajándéka. Az a pásztor is érdemes Isten ajándékára, aki zavarban állt a jászolnál, mert nem volt semmije. Mária kezébe adta Jézust, a gyermeket, s azt mondta neki: fogadd el a kegyelmes Jézust, meglátod, benned is csillogni fog karácsony fénye.

Így vagyunk együtt, így érdemes lennünk, csillagocskáim. Ki sem mondhatom, mennyire vártalak benneteket. Újraéled szívem általatok.

Észre sem vette az öreg Magyar, hogy egyedül van, miközben elhitette magával, hogy nincs egyedül. Hite szerint vele volt Jézus Krisztus, és vele voltak a fiai és unokái, valamenynyien. Néhány színes szaloncukorral feldíszített karácsonyfája is vele volt. Vázába állított fenyőgallyra cérnával felakasztgatta a díszeket, s kezdte kötözgetni az asztalon heverő szaloncukrokat is. Nem észlelte, hogyan lopakodott köréje családjának apraja és nagyja. Mintha eleve ott álltak volna mögötte. Hol bujkáltak addig?

Egy kis borzongás futott végig a hátán. Igyekezett nem törődni vele. Sokkal furcsább dolgok is megtörténtek vele nemegyszer. Könnyebb túlélni az ünnepet, mint a gyászt, vigasztalta magát Jani, ha valóban hisszük, hogy a túlsó parton az örök élet öröme vár. Ettől ismét megborzongott egy kicsit.

– Tegyétek oda a szoba közepére az asztalt – szölt fiainak.

Attila, Miklós és László úgy tett, ahogy apjuk kérte.

– Terítsétek meg az ünnepi vacsorához! – szölt az asszonyokhoz. – Gyertek, gyerekeim! Üljetek mellém, körbe a székeitekre! Hallgassatok, és gondolkozzatok velünk tovább!

*Gyertek, gyerekeim! Üljetek mellém,
körbe a székeitekre! Hallgassatok,
és gondolkozzatok velünk tovább!*

A nők eligazgatták a késeket, villákat, kanalakat és a csillogó poharakat a tányérok körül. Tekintetével az öreg megsimogatta a díszes karácsonyi abroszt, s kitörölt szeme sarkából egy könnycseppet.

– Anyám hagyta rám ezt a gyönyörű terítőt. Fiaimnak ő a nagyanyátok, ti még ismertétek őt, unokáimnak pedig déd-nagyanyátok. Biborkám, Bercikém, Vendikém, Marcikám, Matyikám, ti sem ismerhettétek dédszüleiteket. Danika még anynyira sem ismerhette ükjait.

Észrevette, hogy fiai is kimorzsolnak szemük sarkából egy kis könnycseppet. Így már könnyebben hitte, hogy ezek az erős csatalovak is jóérzésűek, még akkor is, ha nemigen tudják kimutatni szeretetüket. De bennük is él a szeretet. Talán

nem készültek fel még az ünnepre. Nem csak ők nem tudnak ünnepelni. A magyarok szinte egészen leszoktak az ünnepelésről. Már én sem vagyok a régi – gondolt vissza gyerekkora szebb karácsonyaira, mikor olyan ártatlan csodálkozással tekintett mindenre, mint a frissen hullott hóra. Minden új volt és tiszta, olyan csodálatra méltó, amilyen a gyermeki lélek.

– Ugyanolyan tisztának, szépnek, fényesnek láttuk valamikor az ünnepet, mint azt a csillagot, melynek fényében az angyal leszállt, s az éjjeli mezőben világosságra várakozó, megrettent pásztoroknak megmondta a jó hírt: Megszületett! Ne féljetek!

Isten ajándékot küldött nektek is, gyerekek! Saját fiát küldte el, induljatok Betlehembe, megtaláljátok a gyermeket a szent családban, jászolban fekvő. Úgy ám, Danikám meg Báborkám, s ti mind, drága gyerekeim! Felébred szívünkben a szeretet öröme, ha megértjük, hogy Isten a fiát miért adta nekünk ajándékba. Azért, mert ő szeret minket.

– Úgy ám, kis dédunokám! Leülök egy kicsit, ha megengeded, elfáradtam. Minden utódom közül te figyelsz rám legjobban. Te már tavaly is meghallgattál volna, kis megváltónk, ha nekem is szóltak volna, hogy megszülettél. Engem már kényelmesebb elfelejteni. Megöregedtem, kényelmetlen vagyok némely rokonaimnak, pedig tavaly ilyenkor még azt reméltem, észhez tér a nagyapád. Igen, Laci nagyapádról beszélek. Fogadjátok szavaimat ünneprehozásnak, ha akarjátok, de amit mondani kell, az hozzátartozik az ünnephez. Évekig szóba sem állt velem a fiam, de a megszületésed órájában, Danikám, örömtől sugárzó arccal telefonált nekem, hogy megérkezettél. Boldogan újságolta a fiam, hogy nagyapa lett, annyira örült, engem dédnagyapának szólított, a te nevedben, kis Dani. Olyan természetesen örültem évekig elveszett fiam hazatérésének, mint ahogy a tékozló gyermek hazatérésének örült saját édesapja. De nem jött haza. Danikám, neked tiszta még a szíved, megértesz engem, azt hiszem. Ha nem értesz most, majd megértesz később, amikor felnőtt emberré leszel! Az igazat mondom: kétszeres, sőt sokszoros volt az örömöm, mert valóban csoda történik, azt éreztem és gondoltam. Hiszen te összetartasz bennünket, visszaadod a fiamat!

Csakhogy a következő nap, ahogy elindultunk volna az újszülötthöz, jött egy újabb üzenet. Nem mehetünk, mert „besárgultál”. Majd holnap! Vagy holnapután. Gyógyulásodtól függ! Elképesztőnek tartottam, hogy leállítanak! Még aznap levelet írtam neked, megszületésed alkalmából üdvözöltelek az élők sorában. A levél megvan, felolvashatnám neked, ha már nagyobbacska vagy, tudom, hogy megértenél, s örülnél neki. Ugyanakkor elszomorítanálak, magamat és egész családomat elszomorítanám levelemmel, apád és anyád és Laci nagyapád megharagudna rám, az igazság miatt. És akkor újra elveszíténénk egymást. Mit csináljak? Nem elég ám csak érezni! Kinyílt szívvel szeretni sem elég. Látod, dédunokám, nem elég örülni a csillag fényének, Isten ajándékának, annak, hogy a szeretet összetart bennünket, hogy a szeretet maga az erős Isten, a Gyermekké lett Isten. Mikor a jó hír megérkezett, örömmünkben rögtön beleénekeltek a telefonba, igen, a fiam meg én, hogy fel nagy öröme, ma született, aki után a föld epedett. Egyszerű pásztor, jössz te velem... Elindultunk és majdnem el is jutottunk a „betlehemi istállóba”, ahol ugyebár sárgaságba estél, ahogy mondtam már, állítólag azért nem mehettünk hozzád. Én nem tudom, miért nem mehettünk. Később sem

tudtam meg. Azóta sem hívtak. Lóvá tettek örömben, és lóvá tettek bánatomban. Velem nem számoltak. Nem léteztem számukra. Azóta sem mondott nekem senki semmit. Veszni hagyták volna közös reménységünket? Szándékosan? Nem tudták, mit cselekszenek. Vagy tudták? Részre töredezett családunknak múlhatatlan szüksége volna a te összetartó erődre, Jézuskám-Danikám! Jól érts meg engem: tőled is, vagyis szüleidtől is függ Magyarország lelkiállapota, sőt léte és nemléte. Összetartásunk, megmaradásunk példaadója lehettél volna! Tekintetedből a szeretet és a jóság fénye sugárzik, te elsimíthattad volna a viszályokat, általad felülemelkedhetnénk bajainkon, hiszen Isten téged úgy küldött e földre, mint az Úr Jézus Krisztust. De a közöny, az ostobaság, a sötétség tényleg legyőzhetetlen? Ki hát az ünneprehozó? Az, aki tudatlanságában némán hallgat most is. Aki nem mondja ki, nem magyarázza meg, hogy ki és miért élt vissza a gyermeki szeretettel, és miért alázott meg minket a gyermeki szeretet nevében.

Mélyebb volt a csend, mint amilyen lehetett. Senki nem szólt, meg sem moccant senki.

Nagyapád itt van velünk, de nem szól. Mi történhetett vele? Elhozhatta volna a kiengesztelődést, kitarhatta volna szívét, láthattuk volna kinyílt szeretetét, a romlatlant. Ő hozta születésed hírt édesapádtól, azt is, hogy édesanyád a legboldogabb asszony e világon, mert világra jöttél, s te kibékítetted a haragvókat. Körülálltunk volna és imádtunk volna téged, Isten csodáját, hogy megváltasz minket a szomorúságtól, visszaadod elveszett fiamat. Általad, első dédunokám által. Miért nem így történt? Megtudja majd a későn ébredő?

Készítette Devcsery László és Pados Eleonóra

Hetvenhetedik évemben én már nem nyomozok elsőszülött fiam után. Sírtam érte túl sokat, többet, mint amennyit ép ésszel kibírhat az ember.

Úgy emlékszem, mezítlábás korom valamelyik karácsonyán azt gondoltam, belőlem nem lesz dédnagypapa soha. Emlékszem, már mezítláb voltam, mikor vrácsiki kiskonyhánk földjén elaludtak a betlehemező pásztorok. Egymásra borulva aludtak kifordított bundájukban, s én akkor sejtettem meg, de csak jóval később kezdtem érteni, hogy Betlehem a szívünk barlangja, szívünk istállója, igazi otthonunk, abban pedig te vagy otthon igazán, kicsi Jézuska, te dobogtatod szívünket, angyalkám, hogy átéljük, milyen jó is otthon lenni. Olyanforma kisfiú voltam akkor, amilyen te vagy. Hosszú hálóingben, mezítláb szaladtam ki a hóra örömben, hogy megnézzem azt a csillagot, amelynek nyomában a pásztoroknak hamarosan indulniuk kellett volna hozzád, Betlehem városába. Csakhogy az egyszerű pásztorok, a földi királyok egyszerűen elaludtak. Megütköztem azon is, hogy miért hülyéskednek, miért marhászkodva beszélnek abban a különlegesen szent pillanatban, miért olyan bunkók: – Kelj föl, Pásztor, kelj föl! – ébresztgette az első pásztor a másikat. – Megsült már a tejfő? – horkant a marcona képű pásztor, akit az ének földi királynak nevezett. A pásztorok láncos botokkal ütögették a földet, a nyáj elszéledt az úton, ment vakon, ki merre látott. Nem tudom, visszatalált-e a csordához az eltévedt bárány. Vagy nem talál vissza soha? Ki tudja?

Három fiam közül a legnagyobbik, a te nagyapád, eltévedt bárány, Kisjézusom, Danikám. Ő Attila nagybátyád és Miklós nagybátyád féltestvére. Valamennyi unokám vér szerinti rokonod neked. Majdnem úgy, ahogy a te Dani apád testvére Bálint, unokatestvére pedig Matyi, Ádám, Márton, Bertalan, Vendel és Bíborka. Ők még alig emlékezhetnek valamire, hiszen még alig éltek. Te is majd később emlékezhetsz úgy magadra, mint másokra. Most még semmi zavar nem lehet benned. De vajon utóbb miért zavarodik össze az ember, és miért zavarodik össze az emlékezete? Ugye, milyen kérdéseim vannak, kis dédunokám! Ugye, Bíborkám, Vendikém, Bercikém, Marcikám, Matyikám, Ádikám! Ugye, Miklós-kám, Atikám, Lacikám! Külön-külön rosszul emlékszünk. Csak együtt emlékezhetünk jól. Szereteteddel, majd jótetteiddel boldogabbá teheted testvéreidet, rokonaikat, úgy a hazádban, amint az egész világon. Egy porszemnyivel... Az is elég. Ha kiesel a családból, nagy valószínűséggel elgyengülsz, elveszel. Laci nagyapádat is szeretetben akarta erősíteni édesanyja és édesapja, de nem értették meg egymást, elcsavarogtak egymástól, elhagyták egymást, letértek az útról. A szeretet is csak akkor erősebb a hegyeknél is, csak akkor található vissza helyükre a hegyek, ha szeretik egymást azok, akik a hegyekhez tartozónak érzik magukat. Ilyen nagy a te hatalmad, gyermek! Felülmúlhatatlan hatalom az igazi szeretet. A szeretet fényes, a gyűlölet vaksötét. A te fényed visszaadhatja látásunkat, lelkünkben világosságot gyújt. Különleges képességeddel összeforrasztasz bennünket, élőket és holtakat. Ahogy édesanyádra meg édesapádra tekintesz mosolyogva, ahogy átjárja szívünket a te tiszta energiád. Tartson meg bennünket a te ártatlan szereteted mindörökké. Vigyázz ránk, kicsi Gyermek! Mert ha a szeretet elvész, akkor a mi életünk értelmének vége lesz egészen. De ha a szeretet megmarad, akkor él és élni fog családunk, Danikám. Legyetek hát üdvözölve, gyerekek!

– Bíborkám, úgy gondoltam, hozzád szólok először, nagy családunk első kislányához, egyetlen leányunokámhoz – fordult az öreg Magyar a kis szőke, hosszú hajjú, égőszemű, mosolygó kislányhoz. – Szívem teljes szeretetével szeretlek, ahogy mindegyikötöket, külön-külön és együtt. De nem gondoltam, hogy a legeslegkisebb gyerek itt lesz ma velünk. Te is látod-e Dani dédunokámat? Babusgathatod unokaöcsédet. Legyetek egymásnak jó testvérei, közel és távol egyaránt. Örülj neki, hogy megszületél, Bíborkám, annak örülünk mindannyian, akik és amilyenek vagytok. Mégis, elgondolkodtató, hogy Bíborka egyetlen kislány ebben a nagy fiúcsapatban.

De lássuk csak a szenteket! Szent Bertalant, Szent Vendelt és Szent Mártont. Üljetek vissza a helyetekre, anyátok és apátok mellé, ti már nagyok vagytok. Hány éves is vagy, édes Vendelem? Négy. Nahát! Találkoztál-e szobroddal Somogyban, a szülőföldemen? Somogy a te szülőfölded is. Ő, remeték előljárója, minden barmok őrzője, Vendel! Tudod-e, hogy szent ősidő valamikor réges-régen 1500 templom védőszentje volt Európában, s a templomok közül több mint 200 zarándok helyébe nőtte ki magát. Kövesd a jó pásztor példáját, Vendikém! Őrizd a tieid. És te, Bertalan? A te elődöd Jézus apostolainak egyike, János evangéliumában ő Natanael, arámi nyelven a te neved azt jelenti, Isten adta. Sokat szenvedett az a szegény istenadta, Bercikém, de ebből nem következik az, hogy jövendő szenvedéseiddel is követned kellene névadó ősidődet. Őt megnyúzták, szegényt. A hite miatt. Krisztus követője volt. A Sixtusi kápolnában Michelangelo úgy ábrázolta az *Utolsó ítélet* című képen, hogy egyik kezében kést, a másikban tulajdon bőrét tartja. Michelangelo állítólag erre a bőrre az önarcképét festette rá. A világ több pontján, különösen a Közel-Keleten ma is nyúzzák a keresztényeket. Hígy Istenben mégis rendületlenül, és vigyázz, nehogy igazad védelmében mártírrá kelljen válnod. Mártírság nélkül is érvényesítheted a legfőbb jóba vetett hited és akaratod. Szelíd gyermek, látom, tetszik neked a karácsonyfa! Nekem is tetszik. Jézuska hozta valóban, elhiheted, hogy a költészetnél nincs mélyebb igazság e földön. Egyedül voltam, gondolataimba merültem, mint most, nem volt velem egy lélek sem, de Isten velem volt, velem van, mint ahogy itt vagytok velem mindannyian e pillanatban. Ti akkor is velem vagytok, amikor nem vagytok velem. Jött a Kisjézus, beszólt az ajtón, azt mondta: Jani bácsi, sietnem kell, sok kis gyerek vár e földön, el kell jutnom mindenkihez, hogy lássanak, és megérintsük egymást: nem

vagy egyedül. Bercikének és a többi gyerekeknek is díszítsd fel a karácsonyfát. Azért olyan szép ez a fa, mert Jézuska azt akarta, hogy szép legyen. Most pedig énekeljünk újra! A függöny mögött gyülekeznek már az angyalok, segítenek nekünk énekelni! Dicsőítsük édesanyákat, ahogy Isten anyját, úgy az én anyámat is, ő is Mária.

*Én mindig bíztam benned vándorlásomon, és te oltalom voltál.
Nincs gyenge pillanat, mely téged megtagad, bennem szép szavad szól már.
Ave Maria, Ave Maria / Ave Maria, Ave Maria.
Mért volna véletlen, hogy megtaláltalak, és csak általad éltem.
Száz úton indulhatnék, mind feléd vezet, el nem tévedek, érzem.
Ave Maria, Ave Maria / Ave Maria, Ave Maria.
Jó volt, hogy elkísértél, sok baj elkerült, s néha teljesült álmom.
Nézd, jöttem megköszönni boldog életem, hálaénekiem szálljon.
Ave Maria, Ave Maria / Ave Maria, Ave Maria.*

Jól van, gyerekeim, becsüllek benneteket. Emberek vagytok, annak születtetek. Kicsit tudunk már együtt énekelni. Nem vész el a világ, ha erősek és tiszták maradunk szeretetünkben. Gyakoroljátok szorgalmasan az életet, ismerjétek meg mélyen Tamási Áron magyarokat nemesítő igazságát: „Aki embernek hitvány, az magyarnak alkalmatlan”. Imádkozzatok, gyermekeim, azt üzeni Szűzanyátok. Imádkozzatok szívetek és családjaitok békéjéért, hogy Jézus megszülethessen bennetek, és szeretetét és áldását adhassa nektek. Háborúban van a világ, mert a szívek tele vannak gyűlölettel és féltékenységgel. Gyermekeim, e világon rengeteg szemben látható a békétlenség, mert nem engedték meg Jézusnak, hogy megszülessen a szívükben. Keressétek őt, imádkozzatok, és önmagát fogja ajándékozni nektek a gyermekben, aki az öröm és a béke.

Márton, Marcikám, te is nagy reménye vagy családodnak, nagyon jól tanulsz, te már második osztályos vagy. De hogy még jobban tanulj, és még többet tudj, még alaposabbnak kell lenned. Lehet, hogy matematikus lesz belőled, de az is lehet, hogy történész leszel, ha igazán megszereted a könyveket, és olvasol meg olvasol. Saját javadra olvasol, meglátod, majd tapasztalni fogod. Ha felébred benned a kíváncsiság névadód története iránt, különleges élményekben lesz részed. Eljön a megfelelő pillanat, amikor belebotlasz Szent Márton élettörténetébe, ne kerüld el, ismerd meg egyre mélyebben, ne félj a történelem útvesztőitől, el fogsz igazodni, és egyre kíváncsibb leszel, majd meglátod. Menj el majd Szombathelyre, tudd meg, hogy a pogány szülőktől származott gyerek, a légiós katona azon a rendkívül hideg télen hogyan és miért vette fel a keresztséget. A nagy hidegtől sokan meghaltak, Márton minden ruháját elajándékozta a szegényeknek, csupán a rajta lévő ruhadarabjai maradtak meg. Egy napon késő este, járőrszolgálatból hazatérőben didergő koldussal találkozott. Köpenyét kardjával kettéhasította, és az egyik felét a koldus vállára borította. Másnap álmában Krisztust látta abban a köpenydarabban, amelyet a fázó koldusra terített. Krisztus így szólt a fiatal katonához: Márton, a hittanuló öltöztetett engem ebbe a köpenybe. 339-ben, 22 éves korában keresztkedett meg, szolgálati helyén, Amiensben. Ismerd meg Szent Márton életét, Marcikám, meglátod, ugyanolyan hasznodra válik, mint a matematika.

Ma Ádám és Éva napja van, ismét dicséressék a Jézus Krisztus, Isten ajándékának ünnepe. A legnagyobb ünnep Jézus születése. Ideje a születésnek és ideje a meghalásnak, ünnepe

lesz a feltámadásnak. De Jézus Krisztus nélkül nem lesz feltámadás. Isten egyetlen fiát adta nekünk ajándékba, csak-hogy önmagának nem lesz élet, önmagának nem lesz örök élet sem. Nem lehet élni önmagának, nem lehet élni tiszta forrás nélkül. Én erről nem vitatkozom már senkivel. Sem veletek, sem ellenetek, sem értetek, sem magamért. Vitatkozzanak a magukat vitával gyöngítő magyarok, vitatkozzanak a magukat nem ismerő férfiak és nők, az utolsó magyarig: „A nyáj, a csorda összetart, / csak a magyar hús szanaszét, / amennyi törzs, megannyi nép. Veszünk, enyészünk, olvadunk: jobb egyesülni, míg vagyunk.” Hallom hegyeinkből és völgyeinkből eltűnt nyájaink kísérteties kolompolásait, szegényben süllyedt földek irtózatossá mordulásait, újabb és újabb halálhörgéseink zaját, hallom négy folyónk partján más lelkű népek elégedetlen és minket megvető sóhajtozásait, s látom költők jóslatainak beteljesüléseit: összecsapnak a madarak felettünk. De mint lábom alatt állnak holtak kezében égő gyertyaszál, még türelmesen fogyunk, enyészünk; „elveszünk, mert elvesztettük magunkat”. És hallom ellenségeink diadalüvöltéseit: Győzelem! Győzelem! Meghalt az utolsó Magyar! Kivártuk a végét! Béke van!

Így, békésen térjenek vissza hozzánk minden részek, amit elvettek tőlünk.

*Tegnap még volt remény,
hogy lesz jövő. Valóban nagy volt hajdan
a magyar, az volt jellemében is.*

Várhatunk még egy kicsit. Van még mit elmondanunk. A magyarok mai vitája nem ősi tulajdonságaink egyenes folytatása. Tegnap még volt remény, hogy lesz jövő. Valóban nagy volt hajdan a magyar, az volt jellemében is. De a legnagyobbakat rendre feláldoztuk, koncként vetettük oda ellenségeinknek. Elrontott bennünket a sok-sok ármánykodás, elgyávultunk a hatalmas túlerővel szemben. Eltorzulásainkat egyenesen a pokol táplálja, földi hatalmak keverik méreggá a kását. Kihalt nyájuk kísértenek hegyeinken, völgyeinkben! Tegnap még összetartottunk életünk legalapvetőbb dolgaiban, amíg szót tudtunk érteni. Már nem tudtunk megegyezni semmiben, a gonoszság incselkedései nagyon tetszenek a vitázó ravaszoknak, még sincs meg az igazság. Föl kellene ismerni magunkban és másban az ördögöt, meg kellene állni a lejtőn. Meg kell vizsgálnunk, hogy mi a mi végzetesen nagy bajunk. Az elvesztett önértékünk. Kipróbáltam. Elmentem haza, hogy lássam. Elmentem érte szülőföldemre, Újvárfalvára, egészen Nadalosba. Gondoltam előre, hogy ott veszett el, de át kellett élnem elveszését újra. Öreg fejjel megpillantottam elvesztett önértémet, a szeretet haldokló fényét, mélyén pedig a pokol utolsó bugyrát: az öngyilkosokét, az öngyilkos magyarok végzetét. Talán valóban Dzsingisz átka ül rajtunk. Törzseink gyalázatos háborúskodása gyöngít bennünket. Elfogyunk, bűnösök vagyunk, áldozatra képtelen önzők, romlottak vagyunk, rosszszabbak a gonoszoknál, beletörődők vagyunk, önértékünk elvesztői vagyunk. Az ember fáj a földnek. Nem lesz se hitünk, se kenyérünk, nem lesz utódunk, beletörődve elfogyunk. Danika dédunokám, Bóborkám, egyetlen lányunokám, Bercikém, Vendikém, Marci és Matyi unokám, egyetlen Ádám unokám, Dániel és Bálint unokám! Hét fiú és egy leány! Laci, Attila és Miklós fiam – mit gondoltok? Tehetünk még valamit?

Úgy van, bizony kell, hogy telessünk még valamit! Szeretnünk kell Jézust, becsülnünk kell a kovász embereket, akiket „*kovászul szánt szegény népünknek az Úristen*” – ahogy Varga Domokos mondta. „*Azok előbb-utóbb mégis megkelesztik azt a keletlen magyar kenyeret. Akiket sónak szánt, azok megízestik. Akiknek pedig az a sorsuk, hogy gyertyaként égessék el az életüket, azok sokakat megvilágosító, szép tiszta fényt terjesszenek.*” Nekünk is meg kell tennünk, gyerekeink, amire képesek vagyunk. Meg annál is többet! Szabadságunk igaz mértéke szerint többet kell adnunk, mint amennyit kapunk. Meg kell magunkért előbb legbelül erősödnünk. Erőssé kell magunkat teremtenünk! Hogy megtehessük kötelességünket egymásért, a haza javáért, családjunkért, nemzetünk megmaradásáért, jövőnkért. Ha kihálnak a játszóterek, akkor nincs tovább könyörület számunkra. Láttátok volna dédnagyanyátokat meg dédnagyapátokat! Azt szokták mondani: lehetetlenség nincs, csak tehetetlenség van. Tehetetlen ember és tehetetlen kor van. A tehetetlen föld elgazosodik és elnéptelenedik, a tehetetlen Magyarország nem ország, csak elveszett birodalom. Aki helyünkre áll, az nem értünk áll oda, hanem önmagáért. Még nem tudjuk, ki áll helyünkre. De az már mindegy lesz nekünk. Nem juthatunk odáig. Mennyivel fogy a magyar lakosság évtizedenként? Mintegy 20 ezerrel? Egy kisvárosnyi néppel? Valóban, egy-egy kisvárosnyi néppel leszünk kevesebben... Erre figyelmeztetett bennünket Fekete Gyula. Senki sem hallgatott rá. És a fogyás felgyorsul. A kilencszázötvenes évek végén fordult mínuszba az ország népességének fogyása. A hatvanas években példa nélkül álló népesedési hullámvölgybe jutottunk, akkor riasztóan kevés gyerek született. Azóta eltelt 60 év! Azóta nem „gyerekszúke”, hanem „szülőszúke” lett. Erre figyelmeztetett Varga Domokos már a múlt század nyolcvanas éveiben. Ez a legfőbb baj! Lehet, hogy a mai kormány valóban

mindent tőle telhető jót elkövet a magyar megmaradásért. De az kevés. A magyar nép akarata nélkül hiábavaló a legjobb akarat. A hetvenes évek második felétől csökken a fiatal házasok és házasulandó fiatalok száma. A kevesebb családban minden korábbinál kevesebb gyerek születik. Az egyre kevesebb gyerekből egyre kevesebb szülő lesz. Ha az irányt nem tudjuk megváltoztatni, betelik rajtunk a végzet. Akkor „*más hon áll a négy folyam partjára...*” Hol van már, mióta nincs meg az a négy folyam! Az alvilág folyóvizén folyamatosan evezgetünk át a túlsó partra. És Kölcsey hallgat, Illyés hallgat; látnák csak, mi van itt! Varga Domokos és Fekete Gyula figyelmeztető szavait nem hallgatták meg a véreim, magyar kánibálók! Meg kell tennünk a jövőért, többet is, mint amennyire képesek vagyunk. Áldoznunk kell a jövőért, vagy valóban elveszünk. De áldozni senki sem akar. Ugyanazt a nótát fújuk valamennyien: „*Nem vagyok hülye, hogy több gyereket, több gondot vállaljak.*” „*Még akkor sem vállalom többet – kontráz rá a másik –, ha az állam megfizeti a »gyerek árát«.* Ide a pénz! Csak beszéljétek!” Varga Domokos azt mondta egy interjúban az Új Embernek: „*egy családban, ha csak egy vagy két gyerek van, senkinek sincs joga, hogy bárkit kérdőre vonjon vagy elítéljen. Ítélni könnyű. Sokkal nehezebb az igazi öröme megtanítani az embereket. Arra, hogy úgy találhatják meg a maguk életét, ha megtanulják elveszíteni, s épp akkor veszítik el, ha mindenáron meg akarják tartani. Az, hogy Magyarországon annyi az idegbajos, az alkoholisták, az öngyilkosok, de a céltalanul élő, megkeseredett ember is, jórészt ugyanonnan ered, ahonnan a gyerektelenség, illetve a kevés gyerek: nem tudnak elég okosan önzők lenni az emberek. Kevesen ismerik közülük az igazi boldogság titkát, azt, hogy a boldogságot nem adják ingyen!*” Ezért beszél Jézus is a szoros kapuról, keskeny útról, magunk megtagadásáról, a keresztfelvételéről. Nem azért, hogy boldogtalanok legyünk, hanem hogy boldogok. Úgy lesz ebből a több keresztfelvételéből – a több gyerekből – és vele együtt több gondból, aggodalomból, munkából, töredelemből – boldogság, hogy a nagy család hihetetlen energiákat tud felszabadítani a gyerekeit szerető szülőkből. Ez már az első gyerek születésekor megkezdődik. Ott az a kis magatehetetlen csecsemő... Micsoda nagy érzés a fiatal szülőknél, hogy ezt a csöppséget az ő gondoskodásuk éteti! Nélkülük mi lenne vele? A pici által egyszerre roppant fontossá, sőt nélkülözhetetlenné válnak ők is a világban. A gyenge gyerek mellett ők a nagyok, ők az erősek, ők a mindenre képesek. A nagy családokban ez az érzés sokszorozódik meg, s növeli többnyire a boldogságot is. Ahogy a munkát, a gondviselés örömét is megtöbbszörözi a több gyerek. „*Ha ott ül az ölemben egy lázas gyerek, és hozzászorítja az arcomhoz a forró kis arcát, biztos, hogy fájdalmat is érek miatta, de boldogságot is, hogy segíthetek rajta, ápolhatom, gyógyíthatom. Az élet igazi vesztesei azok, akik csak önmaguk fájdalmaival, örömeivel vannak eltelve. Az egyke nem ismerheti a testvériség örömeit, a közeli barátok talán pótolhatják egy kicsit a testvért, de nem helyettesíthetik a testvéri együttlétet, beszélgetést, a testvéri közös játékot, sőt a testvéri osztozást, féltékenységet, irigységet, versengést, veszekedést, verekedést, amelyektől nem kell megijedni, hiszen a közös életbe való belenövés természetes jelenségei. Az egykének sok mindenen nem kell osztozniuk, se játékon, se csokoládén, se szülői szereteten, de ettől ők csak szegényebbek lesznek: hiányzik a tréningjük erre a társas életre.*” A többgyerekes családban felnövekvők egymás által nevelődnek. Vagy mindezt nem jól tudta Kölcsey Ferenc, Arany János, Petőfi Sándor, Vörösmarty Mihály, Tompa Mihály, Ady Endre, Fekete Gyula, Varga Domokos meg én sem?

Tönköl József

Juhaidat ollóval megnyírod

Ki itt belépsz, úgy maradsz meg, azzal a láncos bottal, mint szegény öregapánk, elnémulsz majd, tűzbe esel, vízbe esel, varga húzza-nyúzza bőröd, juhaid ollóval megnyírod, gyapjúját csomóba kötöd, fekszel csak a konyha földjén, s elfordulni nem tudsz, kócból a bajuszod és a szakállad, tetűk lecsászták-mászták, mit álmodtál, pásztor? madzagos csengő és énekes szövegek mellkasodban, amit elmondasz, az csak játék, betlehemjárás, hét ujjnyi szalonna, kippantós-koppantós jóeste, lassan-múlás, valami sült kolbász, pálinka, sör, bor, megszálltuk a házat Isten kegyelmére, de ne ám megmérgezett tormával hintett galuskát, hanem pár fillért adjon nekünk a gazda, az angyalok a mennyben a glóriát kiáltozzák, megszületett a Kisjézus, lába fázik, nincsen bocskora, veszünk neki, elsöpörjük előtte nyomainkat a hóban.

Ádám Tamás

Hegyi beszéd a boldogságról

Ahogy feljöttem, sípcsontomat nem horzsolják kövek. A Kineret-tó közelében gyűlt a tömeg. Mindannyian a boldogságot kerestük, reményvesztetten, mégis bizakodva. Szövegfoszlányokat hallottam, mikrofont nem láttam sehhol. Fénykép sem készült, szívben rögzítettem a filmet, felvétel a boldogságról.

A boldogság aránytalanul kevés pillanat ragyogása. Szűken mért orgonaillat hajadban, karmolás szeretkezés közben, Isten lehelete. *Boldogok a lelki szegények, mert övék a mennyek országa, tudtam meg a hegyen. A tisztítótűz lehet, hogy még elérhető.*

Szűk lett a tér, felváltva jött hang és némaság, A csúcson J. áttért a sírásra, eszembe jutott, mennyit hullattam könnyeim, amikor felfeslett öltönyömből tú pattant ki, vérezett a hold. Sírtam, amikor szétszaggattad forró lepedőnket, elrohantál, az árnyékod is szaladt. A hegyen jöttem rá, hogy *boldogok, akik sírnak: mert ők megvigasztaltatnak. Közéjük tartozom?*

Szelíd a tömeg, én is szelíd vagyok, nem mindig engedelmes. Néhány pillanatra boldogság ragyog homlokomon, ha helyetted betakar a bársonyos éj. *Boldogok a szelídek: mert örökségül bírják a földet. Én már csak a hiányt öröklöm, pedig szelíd vagyok, és engedetlen.*

Mielőtt a hegyre jöttem, megfürödtem, tisztán érkeztem. A mosdatás szertartásában nem vettél részt, mert már nem voltál sehhol. Elvitted a sampont is. Belül tisztább lehetnék. *Mert boldogok, akiknek szívük tiszta: mert Ők az Istent meglátják. Az égről hulló vakolat sok lelket betemet, keresem őket, közelebb férközöm hozzád, ha engeded.*

Czipott György

Ketten...

Jézus, már embervilág annyit ér csak, akárha szentségtartónak szottyadt ülepét illegető, béren vett lelkipásztor.

Korszellemmel akárhányszor menthetnénk példálózva, de kufárgógöt miképp kenhetnél jámborsággá illatozó krizmával?

Krisztus, tudod, reánk vall minden kis ócska bűnünk, pénzváltóknak újra jár kötélből ostort fonván szent házból kiűzetés!

Voltunk, vagyunk ily kevés. Fordítsd ránk roncvilágunk, s lesz, galambtól ki retten. Pohárkarikák fölött búsongjunk, Jézus..., ketten.

Kiss Viktor festménye

VICZIÁN MIKLÓS

Mária és a nem kívánt terhesség

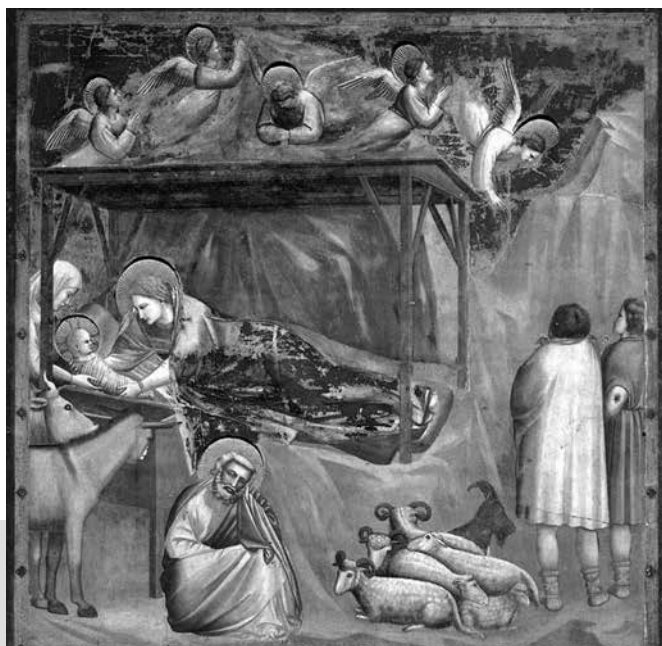
Isten teremtési rendjében a házasság egy férfi és egy nő Isten által megáldott, egész életre szóló szövetsége. A gyermek pedig Isten ajándéka, a házaspár szerelmének gyümölcse (Zsolt 127,3). Ajándék, amellyel Isten vagy megajándékozza a párt, vagy nem. Az ajándékot kikényszeríteni nem, de így-úgy pótolni lehet, például örökbefogadással. Erre még Jézus is bátorít (Mk 9,37).

Isten ajándékát visszautasítani, eldobni udvariatlanság, megsemmisíteni viszont felségsértés. Bűn! Ezért, ha valaki megszülői gyermekét, de lemond róla, odaadja olyannak, aki örülni tud neki, akkor tulajdonképpen továbbadja az ajándékot. Részese lehet más örömeinek, de a magáéból kimarad. Aki megöli gyermekét – akár még magzati korában – az a hatodik parancsolat ellen vét. S ebben mindkét fél egyaránt vétkes, a férfi is, akitől a gyermek fogant, meg az anya is, aki befogadta méhébe a magzatot.

Ezért is rendelkezik Isten a *Tízparancsolat* bővebb kifejtésében úgy, hogy ha még a házasságkötés előtt lesznek ketten egy testté, akkor legalább utólag rendezzék házassággal, amit tettek (2Móz 22,15), hogy az esetleg megfogant gyermek családban szülessen meg és nőjön fel. Legyen anyja, és legyen apja!

Egy különleges esetről – egy jegyespár konfliktusáról – számol be Máté és Lukács evangéliuma. A vőlegény – József, aki Dávid király leszármazottja – menyasszonyától értesül arról, hogy bár még nem éltek házasságban, jegyese áldott állapotban van.

Giotto festménye

Lukács az eseményről írt beszámolóját avval kezdi, hogy „Isten elküldte Gábríel angyalt Galilea egyik városába, Názáretbe egy szűzhöz,” akit Mária-nak neveztek. Mária úgy mondja el jegyesének a történetet, hogy ez a Gábríel egyszer csak hozzá lépett, megszólította, majd egy különös híradással folytatta: „Íme, fogansz méhedben, és fiút szülsz, akit nevezz Jézusnak. Nagy lesz ő, és a Magasságos Fiának nevezik majd”.

Mária teljesen ésszerű kérdést tesz fel az angyalnak. Jól tudja, hogy hogyan születik a gyerek, s ő még nem volt férfival, itt valami tévedés lehet. Mikor, kitől lesz a gyerek? Erre az angyal még különösebb kijelentéssel folytatja: „A Szentlélek száll reád, és a Magasságos ereje árnyékozik be téged... mert Istennek semmi sem lehetetlen”. Mária engedelmesen tudomásul veszi a kijelentést: „történjék velem a te beszéded szerint!”

Ahogy ezt elmondja vőlegényének, József úgy viselkedik, mint ma is sok férfi. Tudom, hogy nem én vagyok a születendő gyermek apja, de ezt bizonyítani nem tudnám, a gyermeket vállalni nem akarom, valahogy ki kellene bújni ebből nyilvános botrány nélkül... csendben el kellene bocsájtani Máriát. (Megjegyezhetjük, hogy őse, Dávid furfangosabb megoldást eszelt ki Betsabéval kapcsolatban, de neki sem jött be.)

Máté leírásából tudjuk meg, hogy ezután Józsefnek is megjelent az Úr angyala, és megerősítette menyasszonya vallo-mását. „Ne félj feleségül venni Máriát, mert ami benne fogant, az a Szentlélektől van. Fiút fog szülni, te pedig majd Jézusnak nevezed, mert ő fogja megszabadítani népét bűneiből.” József ezután örökbe fogadta a születendő gyermeket, és házasságot is kötöttek, amiből további gyermekek származtak. A Biblia név szerint említi Jakabot, Józsefet, Júdást és Simont, de említést tesz húgairól is.

Jól tudja, hogy hogyan születik a gyerek, s ő még nem volt férfival, itt valami tévedés lehet.

Talán rég feledésbe merült volna ez a különös történet, ha mindaz, amit az angyal kijelentett, csak a születés körülményeire nézve bizonyult volna igaznak. De a született gyermek – Jézus Krisztus – egész életére, és váltság halálára nézve is beteljesült! A *Magasságos Fiának* nevezték, és ő szabadította meg népét bűneiből.

Karácsonykor Jézus Krisztus közénk érkezésére emlékezünk – tehát nem fenyőünnep, nem a fény ünnepe, nem (úgy általában) a szeretet ünnepe, hanem „íme, nagy örömet hirdetek nektek, amely az egész nép öröme lesz: üdvözítő (Károli szerint megtartó) született ma nektek, aki az Úr Krisztus, a Dávid városában”.

Németh István Péter

Úton a bálba

Szöcs Géza emlékére – Kovács Tamás rézkarcára

*Látod, szmoking is van rajtam,
magam szőttem, magam varrtam,
épp erre az alkalomra,
forró lesz a bálterem...*

Szöcs Géza: Jössz velem bálba?

Az asztrált, huss, viszi szárnya,
röpíti messzi bálba.
Nem kell hajcihő, se hajcipő
s hogy lábát lejárja.
A test tudja, hajt az idő,
hogy az idő lejár, hja! –
és másért szuszog már a
gyöngéd vastüdő.
Hol minden este bál van,
odatart Geezer. De ki ő?
Szőrcsuhában? Szöcs ruhában!
Néz utána Emontekiő.
Hökkennek, még nem várták ott
lepkegyűjtők és tanítványok.

Szöcs ruhában: „Midnight blue airoscot anyagból készül”. (SzG)

Úton a bálba – Kovács Tamás grafikája

Szente B. Levente

Térkép

*(amely megmutatta honnan jöttem:
hiszek a nagyszüleim emlékében és a hit erejében!)*

dédmamám alig pár éve
ment el, úgy hitte, száz éves egerből lesz
a denevér, s hogy neki aztán ne
beszéljünk, valami boszorkányság van
a televíziós dobozban, annyi ember, a városok és falvak,
kicsi vagy hatalmas épületek, mint a templom is,
tisztá kártya, nem férhet el,
megbabonázott minket az ördög, azt mondta –
úgy rohanunk vesztünkbe, észre sem vesszük,
s hogy azt sem tudjuk, mi az élet,
árnyék és fény között,
otthonunk egy felbélyegzett üres boríték,

csak hisszük, tudjuk, mi kell nekünk,
kiegtünk, miként a villanykörte,
azt képzeljük, örök világosság van,
topogunk egy helyben,
a napnál világosabb,
víziókkal tele immár fejünk,
gombnyomásra pislogunk,
szökünk kettőt egy helyett,
kiöltött nyelv lehetne jelképünk –
akkor lett gyanús neki minden, azt mondja,
amikor észrevette, jó ideje, kalapot nem emelnek
a nők s az idősek előtt a legények.

CSONTOS MÁRTA

A fenyőmotívum

Reményik Sándor költészetében

A műalkotás megközelítése a lírai én értelmi és érzelmi tevékenységének műalkotáson belüli értelmezésével lehetséges. A versbeszédben a lírikus én performatív ereje nyilvánul meg, s aki beszél, egyéni életeseményeit és lelkiállapot-változásait olyan módon tárja fel, hogy „konstruktívan részt vesz az irodalmi szövegek nyilvános beszédként való megjelenítésében”. (Sári B. László: Bevezető, avagy irodalomról és politikáról – A hattyú és a görény; Pozsony, Kalligram, 2006)

A lét összefonódik a külvilággal, s a lírai én az általa teremtett külvilágot szubjektív folyamatként éli át. Megszólalásával új valóságot teremt, mely a beszélő által megtapasztalt élethelyzetek értelmezésével és leírásával jön létre. Az új valóság megteremtésével érvényesül az a József Attila-i gondolat, mely szerint a „műalkotás megszűnik valóságélmékként viselkedni” (id. Horváth Kornélia: *Az én költői alakváltozatai: versbeszéd és textualitás – Irodalom, retorika, poétika*; Bp., Editio Princeps Kiadó, 2009), így megszűnik a biográfiai én és a lírai én közvetlen azonosíthatósága.

Reményik lírai közléshelyzeteiben az írói élmény olyan formában tartalmazza a lehetséges olvasói élményt, hogy megvalósulhasson a szereplő és a bölcséleti líra sajátos ötvözete. Életrészeket fejez ki a környezet és a természet ábrázolásával, de ezzel egyidejűleg a mű létrejöttét meghatározó társadalmi, történelmi és művészettörténeti háttérben kijelölt pozíciójában „a versben beszélő hang két személyre bomlik”. (Kulcsár-Szabó Zoltán: A „te” lírai alakzatának kérdéséhez – Az olvasás lehetőségei; Bp., Kijárat, 1997)

Reményik a benne lévő biografikus és lírai én egyensúlyának megvalósíthatatlanságát emeli ki *Egyensúly* című versében. Teremtett énjét kívánja költészetével megerősíteni verseiben megfogalmazott szerepvállalásával, ahol lírai énje valós énje elválaszthatatlan tartozékaként van jelen, s ezt a megerősítést a költészetén végigvonuló motívumokkal valósítja meg.

*Nem, nem, versem, te nem vagy szuverén.
Oszlop vagy? – Dóm vagy? – Hegycsúcs vagy? –
Lehet. (...)*

*Hiába mondd: magamért vagyok,
Hiába mondd: magamnak vagyok.
Mosolyog a rejtelmes messzeség:
„Nem igaz”, – mondja – és ragyog, ragyog.
Nem, nem, versem, te nem vagy szuverén,
Te másokért, mások számára vagy.
Örömszerző vagyok általad én.*

(Az örömszerzés programja)

A motívum mint struktúra-alkotó poétikai építőelem szerepe az irodalmi szövegek értelmezésében az egyik legtöbbet

vitatott kérdés, mely elsősorban arra irányul, hogy a kontextusban mit tartanak motívumnak, és mit nem. A *Világirodalmi lexikon* hat alapjelentést különböztet meg a motívumok vonatkozásában, s olyan irodalmi szegmensnek tekinti, melynek jelentése a mű értelmezése szempontjából lényeges, főként a kontextusban történő ismétlődés révén. A motívum definiálása figyelemre méltó az angol és német irodalomtudomány értelmezésében is. A *Concise Oxford Dictionary* meghatározásában a motívum „szituáció, incidens, kép vagy karaktertípus”. Hasonló elgondolást olvashatunk *The German Quarterly* soraiban, ahol a motívum a szerző szerint textuális elem, mely megmarad a hagyományban, szisztematikus mintákká kristályosodik megőrizve az archetipikus jellegzetességeket és helyzeteket.

Reményiknél kiemelt fontossága van az életművön végigvonuló vándormotívumoknak. A vándormotívumok viszonyokat, magatartásformákat jelenítenek meg. Az alkotói folyamat mikrovizsgálatához fel kell tárni azokat a motívumokat, melyeknek visszatérő megjelenése nyomon követhető; környezeti létfeltételekkel, szerzett szokásokkal magyarázható. Így jelenik meg „a diszkurzus és a diszkurzív alkotás kategóriája mint az önmegértés közvetítője”.

Reményik léteényeinek ismeretében egyértelmű a küldetesi szerepvállalás; nyelvi fordulatai, szóhasználata, eszmetörténeti háttere egész költészetét mélyen áthatja, istenkeresése meghatározza karakterisztikus vonásait. Tisztában van önnön lehetőségeivel és adottságaival, sorsvállalása életre szóló érvényű. Motívumaiban megmutatkozik a költő lelki hajlama, ismétlései a „szavak energiával való feltöltését” (Hankiss Elemér: *Az irodalmi kifejezésformák lélektana – Modern filológiai füzetek*; Akadémiai Kiadó, 1970) valósítják meg. Fikción és költészetben keresztül, az adott létlehetőség keretei között a hétköznapi valóságának lényegiségét ragadja meg. A külvilág és a belső világ személyiségjegyeinek trauma-tapasztalataiból származó nyelvi-pszichológiai képzetársítások hívták életre azokat a vándormotívumokat, melyek végigvonulnak az egész életművön. A fenyőmotívum – mely kortárs költők verseiben is megjelent más-más töltettel – egy sajátos természetszemlélet megtestesítője.

Fenyőmotívum

A fenyő-toposz visszanyúlik bibliai utalásokhoz, ahonnan megtudjuk, melyik az a három fa, melyből az ugyancsak szimbólum értékű kereszt készült. A legenda szerint a kereszt fája három paradicsomi magból sarjadt. A három magot (cédrus, ciprus és fenyő) Ádám fia, Sét helyezte halott apja nyelve alá. A történetírás a lépten-nyomon felbukkanó fákkal Jézus királyságát, a feltámadást, a fenyő megjelenítésével pedig a halhatatlanságot szimbolizálta. Reményik, Tompa és kortársai

feltehetően ismerték a történetet, így jelentek meg a fák, elsősorban a fenyők élet, halál és tudás konglomerátumaként, a világ tengelyeként, melyek soha nem hagyják el a helyüket.

A fák jelenléte valami örök, megfejthetetlen titok hordozója is. Mózes első könyvében az Úr utasította Noét, hogy mit mentse meg az özönvíztől, hogy az élet a bolygón tovább folytatódhassék. A növényekről nem esik szó, feltehetően a szent könyvek a növényekkel nem számoltak, nem tekinthették őket egyenrangúnak az állatokkal. A galamb visszatérése csőrében az olajággal s az a tény, hogy Noé első cselekedete szőlőültetés volt, nyilvánvalóan arra utal, hogy a keresztény vallás nem sorolta a növényeket az élőlények közé. Mégis az Ószövetségben az olajfa és a szőlő váltak az újjászületés jelképévé, s az irodalomtörténet folyamatában a növények, főként a fák különleges szerepet kaptak az alkotó mint szubjektum valóságához való viszonyának meghatározásában.

A fa mint világtengely a mitikus világképek leggyakoribb szimbólumaként jelenik meg...

A fa mint világtengely a mitikus világképek leggyakoribb szimbólumaként jelenik meg, gyökereivel a földbe hatol, de égbenyúló koronájával az alvilág és a földi világ közötti összeköttetést kommunikálja. Petőfi fa akart lenni, „*melyen vilámlám fut keresztül*”, Ady az idő világába belenőtt, szoláris szférákba emelkedő fát az emberi élet gyarlóságával állítja kontrasztba. „*Lentről néztem ősterebélyed, / Piros csodákkal rakott Élet. / Ó jaj, / Te hitvány, te hitvány, te hitvány (...)*” (Ady Endre: Sírás az Élet-fa alatt – Összes versei; Bp., Osiris Klasszikusok, Osiris Kiadó, 2004)

Mikro- és makrokozmosz összekapcsolódása teremti meg Nemes Nagy Ágnesnél azt az irodalmi szövegvilágot, ahol a sokrétűen strukturált szöveg fiktív, lehetséges világokra utal.

*Egy eltévedt vörösfenyő,
Valami zümmögés. Hideg.
Valami zümmögés: a kérge-foszlott,
pikkelyes-gyökerű fenyő faoszlop
roppant törzsében most halad
egy paleolit távirat. (...)*

(Nemes Nagy Ágnes: Fenyő)

Tájelemekből építkező motívumrendszer tárul fel a kortárs Tompa László költészetében is, versvilágában „*úgy építkezik jellegzetes erdélyi tájból, hogy a versekben a táj elemei egyetemes képekké lényegülnek*”. (Tompa Zsófia: Tisztuló (torz) kép, (Meg)újuló olvasati lehetőségek Tompa László életművében, PhD értekezés, PPKE, 2016) Tompa László versei elégikus hangvételben sugalmazzák a természet mint szakrális tér megjelenítését. Helyzettudatában, a valóság ismeretének birtokában a bezárkózás és a kirekesztés mellett a körülmények közötti kitartást és helytállást fogalmazza meg legtöbbször rezignált hangú soraiiban. A feladattal és az állhatatosság szimbóluma a *Magányos fenyő* című vers, ahol a „*bús, székely fenyő*” daccal, társ nélkül, egyedül is kitart. A fenyő az időtlenség megtestesítőjeként önérték hordozójává magasztosul, ami az „erdélyi lélek” gondolatának hordozója, valami másságtudat kiteljesedése, mely, ha résnyire is, de utat nyit a távlatok felé. „*Kibírtam én már sok telet, / Míg jöttek*

jégtörő szelek, / S gallyaimon, mint húrokon, / Új fuvalmak zenéltek! / Így múltak, újulnak évek... / Én az idővel bátran szembenézek!” (Tompa László: Magányos fenyő – Erdélyi végzet alatt; Szeged, Lazi Kiadó, 2007)

A tájképek zordsága ellenére mégis ez marad az örök otthon. „*Kitűnik, hogy a tragikum alapja itt a helyzetet modelláló jelképek, metaforák és a magatartást sugalló eszközök jelentése közötti feszültség. A két világháború között különösen Tompa verseiben tűnik ilyen fel-fokozottnak a helyzettudat érzékenysége*”. (Cs. Gyimesi Éva: Helyzettudat és esztétikum – Kritikai mozaik; Kolozsvár, Polis Könyvkiadó, 1999)

A természet Reményik számára a szabadság játéktere, ahol Isten végtelen megvalósulását érzelve jut el az önismeret-hez, megtapasztalva önnön korlátait. Az Áprily Lajosnak és Mannsberg Arvédnek ajánlott *Vadvizek zúgása* 30 versében, melyeket a *Karácsonyfapiac* három darabjával egészített ki, 23 versben jelenik meg a fenyőmotívum, nem egyszer halmozottan ugyanazon a versen belül, fokozva annak szimbolikus szerepét. Az ismétlődő motívumok a magány és kitartás jelképei, a fenyők helyhez kötöttségükkel az ottmaradás, a minden körülmények között való helytállás jelképévé magasodnak. A fenyőkhöz kötődően Isten közelsége, a természet meghatározó és uraló lélek ereje ötvöződik a lenti sorokban, ahol az égbe nyúló fenyő az Isten-közelség méltóságát, a teremtés misztériumát, transzcendenciáját jeleníti meg.

*Fenn Isten jár a csúcsokon.
Amerre fényben elhalad:
Testőrei: dárdás fenyők. (...)*

*Fenn az Úr lépked hallgatag.
A fenyők némán szalutálnak. (...)*

(A kis templom a nagy domban)

A vers úgy magasztalja a „*magasságok Istenét*”, hogy az érintetlen természet, a maga szépségeivel és erejével, mint egy nagy, nyitott szakrális tér jelenjen meg. Az ének „*belül félve szól*”, mert az emberi lelkiismeret kiterjed a teljes életre, nehéz leküzdeni a válságot, melyet az ember magára hagyott moralitásában érez. „*A hívő ember a lelkiismeret kategorikus igényét úgy tekinti, mint Isten legközvetlenebb igényét teljes életre, aminek tökéletességét és beteljesítését maga Isten akarja, egyrészt a moralitás talaján, másrészt az üdvösség mint kegyelem talaján, miközben mindkettő szüntelenül egymásra vonatkozik*”. (Anzenbacher, Arno: Bevezetés a filozófiába – A lelkiismeret kategorikus igénye; F. Csikós Ella, Bendl Júlia; Bp., Cartaphilus Kiadó)

Ország László fotója

Áprily „ritmikus prózájának” nevezi azokat a Reményik-írásokat, melyek 1914–1919 között jelentek meg. Ezekben a darabokban érzésvilágának és lelkiállapotának rendkívül plasztikus, feszültséggel telített „látomásai” a vers és zene együttes lüktetését hordozzák. „Magasba törő törzsek tetejéről egymásba nyúlnak néha a lélekágak. S öntudatlan mélységeiben egy feneketlen, egyetemes létnek egymásba rohannak a testvérgyökerek. (...) Várunk hát Várunk csöndben és viharban. Várunk távoli hegyek mesés kódéből új nemzedéket. A járkáló fenyőfák csodájára várunk”. (Reményik Sándor: *Vércsöppek a hóban, rövid prózai írások (1914–1919)*)

A fenyők gyökerei különlegesen törnek át a sziklát, és találják meg a föld-eret. A hegyi magaslatokon nyíló virág a magasságperspektívát jelképezi, míg a fenyők föld alatti gyökerei a mélységek titkát rejtik.

„Halványpiros hegyi virág / Öleli lábát a keresztnek. / Távolról a sötét fenyők: / Titoktudó konok erők / Feléje gyökeret eresztenek. / És ölelik a föld alatt / Így rejtik el imádatuk.” (Havasi feszület)

A motívumok mélységeket és magasságokat szólaltatnak meg, feltárják és elrejtik az igazságot, felemelkednek egy érzék-fölötti, transzcendentális világba, így nyílik lehetőség az érzék-fölötti szféra létezés szintjén történő megjelenítésének.

A versekben a fenyők apotropaikus, bajelhárító szerepe is egyértelmű. A *Lovas favágóban* a halál, a megsemmisülés előtt a fenyő még összezúzza az ellenséget, a *Már járt* soraiban villámhárítóként működik. „És zúgnak, mint az összeesküvők. / S megszólal egy: Én holnap meghalok, – / De zuhanva még összezúzom őt!” (Lovas favágó)

„Már járt a villám a fejem felett, / S bújtam előle vén fenyő alá” (Már járt...)

A Trianont követő években a vigasztalás, a buzdítás, az elfogadás olyan jelképrendszer segítségével történhetett, „melyek költészet általi felemelkedés utópikus távlatát sugallják”. (Cs, Gyimesi Éva, Gyöngy és homok, Ideológiai értékjelek az erdélyi magyar irodalomban, Bukarest, 1992, 32.)

A *magány szobrán*ban Reményik azonosul a valóságos tájjal, teljesen alárendeli magát a természeti erők parancsainak, s ott áll a nagy játéktéren, ahol „zálogul a lelkét adta”. A játékoságnak azonban itt nincs helye, a sorokat uralja az egyedüllet diszharmonijából áradó feszültség. A fenyők szinte démoni erővel tartják fogságukban, s a titokzatos, transzcendentális csendben ott marad, mint a „magány szobra”. Magára maradottsága nem viszi előre, csak „csonka törzsre” léphet. A „csonka törzs” pedig csak torzó a nagy egészben, melyet önnön torzójával kiegészítve a teljes kilátástalanság csapdájába kerül.

Reményik a *Vadvizek zúgását* kiegészítő *Karácsonyfapiac* három darabjával sötétíti az ünnepvárás hangulatát, melyből indirekt módon a megosztottság keserűsége árad, a fenyő egyidejűleg „ünnepre felszenteltnek” és „halálbrászántnak” (A karácsonyfa megérkezik) érzi magát, s Reményik, ezt a helyzetet saját sorsára vetítve, önnön hontalanságát is kiemeli. Így válik a fenyő tipikus, transzszilván tájmotívummá.

„El-elnézlek, ti hontalan fenyők, / Ti erdő-testből kitépott tagok. / Hányan mondhatják el ma veletek: / Ó én is, én is hontalan vagyok!” (A karácsonyfa panaszkodik)

A természet emberi vágyakat, hangulatokat, belső élményeket vetít ki a világba, s a szakrális forrásokból táplálkozva képessé válik szimbólumteremtésre, mivel képes a lét szimbolikus értelmezésére. A fa lehetőség az éggel való összekötésre, kapcsolatteremtő szerepe van a létezés módok megjelenítésében, hiszen „...a Földből nő ki, s az Égig ér. Halhatatlan

fa, az Ég és a Föld középpontjában: ő tartja a Mindenséget, összeköt minden létezőt, az emberlakta vidékeket és a Kozmoszt egybekapcsolja, benne lakik az emberi nem tarka sokadalma”. (Eliade, Mircea: *Képek és jelképek*; Bp., Európa Kiadó, 1997) A szubjektív élményvilág transzcendenciája válik ember-és valóságközelivé, az esztétikailag érzékelő olvasás horizontja nem választható el egy retrospektív, értelmező olvasásétól, amelyhez nyilvánvalóan kapcsolódik a történeti olvasás.

A fák Reményiknél is mitikus erővel bírnak, s nemcsak a megingathatatlanság hordozói, örökzöld, égbenyúló koronákkal transzcendentális szférák lakói, ahol a hátteret a hegyek biztosítják. A *Szemeimet a hegyekre emelem* soraiban zsoltáros áhítattal fogalmazza meg szabadságképzeteit a havasok zord magányában, ilyen módon spiritualizálódik szorongó énje, így szövöi álmait a romokon, hogy a teremtéstörténeten és a történelmi múlton keresztül feljuthasson a csúcra, mely de-traumatizációt, elfogadást tesz számára lehetővé. „A Nagykö-havasán mentem én által / És találkoztam fent a Szabadsággal. (...) Ment, az embertől egyre távolodva, / Ment csúcsról-csúcsra, csillagtávolokba”. (*Szemeimet a hegyekre emelem*) Lelki szükségletből fakadó transzcendentális megtapasztalás árad soraiból, mely nyilvánvalóan a tudatalatti inspirációjának terméke, amitől nem is tud elszakadni, mert „minden tudatossága ellenére amnyira elragadja az alkotói impulzus, hogy mást nem is tud alkotni, (...) így ama érzése, hogy szabadon alkot, tudatának illúziója: úgy érzi úszik, pedig láthatatlan ár viszi előre”. (Jung, Carl Gustav: *Pszichoanalízis és irodalomtudomány – Az analitikus pszichológia és a költői műalkotás*; Bp., Európa, 1990)

A fenyőmotívum a későbbiek során is megjelenik Reményik verseiben, bár gyakorisága csökken. Egy Lám Bélának dedikált versében, a *Pacsirtában* a fenyők birodalma számára a menekülés és elrejtőzés biztonsága az anagogikus jelentés szintjén (a fenyőerdő itt a védelem szintje). A fenyőkkel szimbolizálható kitarás és elkötelezettség birtokában, az ellentétek hatásmenővel, fekete-fehér kontrasztjában mégis kiléphet a biztos védelemből, s önmagát a fenyőkkel azonosítható szerepvállalással hegytetőn kimagasló zászlódísznek tekinti, a lélek a tér és az idő fölött győzni tudó örökkévalóságban.

„Zászlótestvérek, bús fenyők, / Rivalljon most az ének: / Egy roppant kéz utánam nyúlt / És kitűzött közéték.” (Lobogódísz)

1939-ben Reményik költészetében a Szebeni-havasok fenyvesei ismét megjelennek. Feloldódik szinte patofobikus szorongása, a felszabadultság euforikus érzése tölti meg a sorokat. A természeti kellékekkel való azonosulás során szenvedélyeit szabadjára engedi, így örömteli módon tud megkönnyebbülni, s katartikus élményhez juttatja önmagát éppúgy, mint az olvasót a recepcióban.

Sötét a fenyves, sötét a világ.
De fenn a fenyőn vidám mokus ül.
Fény-mokus. Én futtattam fel a fára.
Ül és fütyül a fekete világra.
Sötét a fenyves, sötét a világ
És háború van, s ő, annyian félnek!
Uram, bűnömül ne vedd – én nem félek.
Bízom, hiszek, s fényem táncoltatom –

Ó visszanyert Fény – Ó Lámpa – Ó Lélek!

(Visszanyert fény)

A palackposta csöndje

Olvasólámpa

KÖNYVEKRŐL, ÍRÓKRŐL

Csáji László Koppány kötetéről

...a horizonton túl
kitérül a valódi élet

A tíz kötetes Csáji László Koppány munkáinak három darabja szerencsés véletlen következtében került a birtokomba a Tokaji Íróklubban 2020 augusztusában. Úgy vélem, új „poeta doctus” vár felfedezésre az irodalomban. Egy rendkívül sokoldalú, civilben ügyvédként tevékenykedő szerzővel szeretnék e néhány ajánló sorban minél több olvasót megismertetni, hogy minél hamarabb megkaphassa azt az elismerést, melyet méltán megérdemelne.

A szerző sokoldalúságát bizonyítja, hogy polgári foglalkozása mellett néprajzkutató és kulturális antropológus. Ehhez a sajátos konglomerátumhoz nagyfokú filozófiai érzékenység társul, mely nemcsak létértelmezésében manifesztálódik. A történelmi múlt alakjainak és eseményeinek feltárása, az ősi, magyar és egyetemesen emberi magatartásformák és hitvilág hiteles bemutatása mind-mind hozzájárulnak szerző és olvasó identitás- és nemzettudatának erősítéséhez.

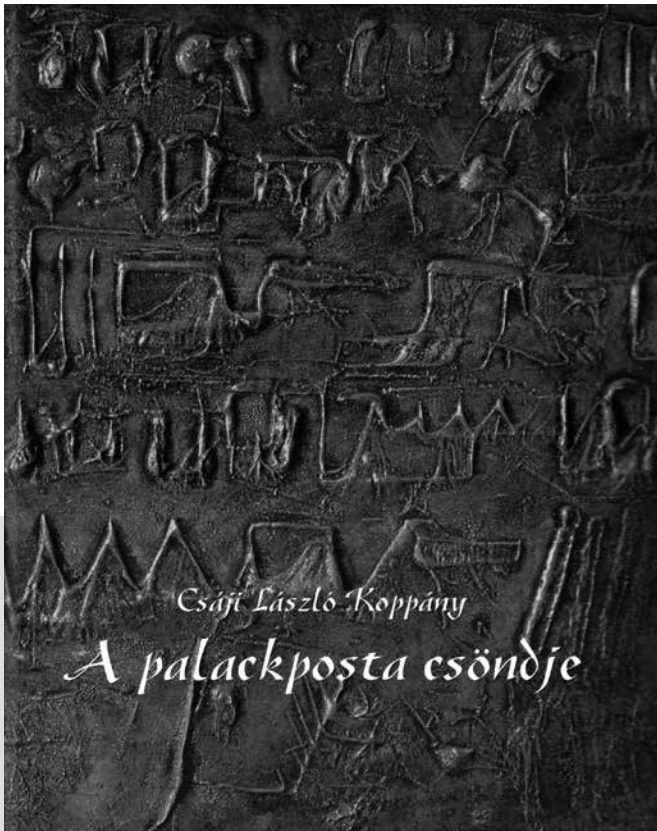
Kultúrtörténeti nyomvonalon haladva Csáji László Koppány költészetében az emberiség őshonába nyerünk bebocsátást, s követjük az útvonalat keletről nyugat felé, így támaszkodhatunk a Horváth István által is hangsúlyozott őskinyilatkoztatásra, mely szerint „a magyar mitológia és mítoszi eredetű elemekre mutat”. Közel az emberiség eredetéhez, az első kezdet a honba viszi föl nyomait, ahol az ősnyelv és az ősvallás is keletkezhetett.

A jelenkor történelmi, világertelmezési tartományában megkülönböztetett figyelemmel reagálhatunk a *Génbank – a palackposta csöndjében* a költő aktuális kérdésfeltevésére. „Álmodunk-e múltat, / Ős-indokokat, s remélünk-e, mint hiú apáink, / Anyáink – valami jobbat, valami szépet, / Mint én most: drága, csöppnyi sejtem! / Ki lesz kiskomám, / Magyar, szerb, olasz, osztrák vagy román? / Vagy hontalan nemzetfogyatékos?”

*Ki lesz kiskomám,
Magyar, szerb, olasz, osztrák vagy román?
Vagy hontalan nemzetfogyatékos?*

A szerző római korokat idéző verseiben makro- és mikro-szinten tárja fel a szubjektum reflexióit az emberi létezés folyamatában, a misztériumvallás szimbólumait idézve mutatja be a történelmi múlt emlékezetessé vált szegmentumait. (Flavius Claudius Julianus szózata aquincumi seregeihez, Aquincumi Mithras-himnusz) A versekhez kapcsolódó jegyzetapparátus mindenképpen segíti az olvasói recepciót. A harmadik részben olvasható a *Zelótáságom* című vers. Vajon miért tekinti a szerző magát is zelótának?! Fel kell idéznünk ehhez annak a Jézus korában működő politikai-vallási csoportnak a szerepét, melynek tagjai Róma-ellenesek voltak, de törvényhűek és nacionalisták a szó pozitív értelmében. A görög eredetű szó jelentésében „elszántat”, „szenvedélyest” jelent, népe érdekeinek és értékeinek védelmezőjét. A történetíró Flavius a zelótaságot olyan irányzatnak tekintette, melynek tagjaiban nagyon erős a szabadság iránti szenvedély, s meg vannak arról győződve, hogy egyedül Isten lehet a vezetőjük. Mindez utalhat Csáji László Koppány önnön véleményalkotására és következetes elszántságára a világ dolgainak értelmezéséhez és befogadásához. „Még több testvéremet vitték rabszolgaságba. / S akkor jött a Mester, és kezét kitérta. / Feljűk is? Megdöbentem. De ő állt szilárdan. / ...Három év telt el, / Míg végre kitaláltam”.

Érdekes reflexió a *Gnózisod* című vers, mely már első olvasásra is megdöbbeníti az olvasót, aki próbál eligazodni a „rendetlen”, látszólag hevenyészetten odadobott sorokon. A gnózis a

gnoszticizmusból eredeztethető, vallási-filozófiai irányzatok összefoglaló neve, a kereszténység teozofikus alkalmazására utal. Ilyen módon létezik igazi tudás, mely az üdvözítő igazságok tudását jelenti. Csáji László Koppány az emberi megismerés törvényszerűségeit is kutatja, a megismerő szubjektum világhoz való viszonya áll érdeklődése középpontjában. Az összetartozás szükségessége, a másik fél viselkedésének vagy gondolatvilágának elfogadása hozza létre azt a nagy egységet, melynek darabkái meghatározók egész életmenetünkben. Rendkívül szuggesztív módon fogalmazza meg ezt az érzést a *Hullámokban jön...* című versben. „Magam gyúrtam szélből, vízből, / De nincs hullám önmagában; / Másik nélkül mindig szétdől – / Hullám hátán is hullám van.” Mindez utal a közösségi és individuális állapot réteg-megismerésének szükségességére.

A *Buzgó Simon* ciklusában Isten jelenléte meghatározó, a szövegábrában képet kapunk a kulturális emlékezetben megőrzött események szövevényében fogva tartott szubjektum személyes tapasztalatairól. Líránk történetében mindvégig fontos szerepet játszik az Isten-kép, a teremtetőhöz való viszony, antropomorfizált vagy transzcendens formában. Eszembe jut ilyen módon Molnár Tamás többféleképpen megrajzolt Istenképe. Vajon magára marad az ember összes sorscsapásaival együtt, csak azért, mert függetleníteni akarja magát? Mi akadályozza az embert Isten megismerésében? El kell-e fogadnunk Eckhart mester véleményét, mely szerint a megismerés kerékkötője az idő, a testiség és a sokaság? Csáji László Koppány soraiiban Isten egyidejűleg transzcendens és személyes. „Mind-

annyian az álmódzó Isten / Csöppnyi gondolatai vagyunk... „akit elhívott a Mester / Nem szabad azt soha többé visszavárni”, olvashatjuk a végső konklúziót, s ez a kijelentés a kanti felfogáshoz is kapcsolódik, mely szerint a megismerés lehetősége korlátozott, az ész határain túl ott marad a megismerhetetlenségből fakadó bizonytalanság, melyet a „gyertyaláng” hasonlattal csak erősít. „Szorít, dörzsöl az élet, pedig / Mécsesemben aludni vágyok. / Minden léttel egybefolyva, / Hópiheként hullni fénybe”.

Igazi irodalmi-kulturtörténeti különlegességre bukkanhatunk a kötet negyedik részében, ahol az olvasó ízelítőt kap a *Manasz* címmel 2017-ben napvilágot látott kirgiz hőseposzból. A lábjegyzetből megtudhatjuk, hogy a kirgiz verselés magyar nyelvű átültetésével a teljes eposz műfordítását Csáji László Koppány készítette Somfai Kara Dávid nyersfordítása segítségével, az eredeti kirgiz szöveg ismeretében. A hőseposz, a belső-ázsiai nép folklórkinccse, mely *Manasz* életét beszéli el születésétől haláláig, s végigkíséri harcait a népe életét fenyegető pogány kalmakok ellen.

Ha valami egyéni lírai beszédmód megismerésére vágyunk, s további ismereteket szeretnénk szerezni más népek életéből és hitvilágából, feltétlenül meg kell ismerkednünk Csáji László Koppány alkotásaival. Jó szívvel ajánlom minden igényes olvasónak.

CSONTOS MÁRTA

Csáji László Koppány: *A palackposta csöndje; Cédus Művészeti Alapítvány, 2020*

Mulele mai

Olvasólámpa KÖNYVEKRŐL, ÍRÓKRŐL

Benke László az otthonkereső és szabadságkereső

*Messziről hiába látszik
szépnek a föld és gyönyörűnek,
Mulele mai! még mindig
pusztulnia kell itt a hűnek.*

*Totemeinkre rossz idő jön
birkák és jámborak vagyunk még,
ez az éhes ravaszok földje
nem a mi fénylő csillagunk még.*

Tamási Lajos: Pierre Mulele halálára

Nem véletlen, hogy Benke László *Otthonkereső* kötetének egyik legfontosabb része a *Mulele mai!* A szerző, aki a szabadság és függetlenség megszállottja, szándékosan ír mesterének-barátjának verséről, Tamási Lajosról. *Mulele mai!* csatakiáltással rohamoztak a belga-kongói szimba-törzs harcosai a belga gyaratósítók gyilkos fegyverei ellen, hitték, hogy a varázsszó megvédi őket. Hitték, hogy csatakiáltásuk a golyózáport

záporosóvé tudja változtatni. Különös, szomorú aktualitása van ennek a csatakiáltásnak, ennek a Tamási-versnek, hiszen nemrégiben mintegy késői igazságtételként Brüsszelben le-döntötték a kegyetlenségéről hírhedt II. Lipót belga király szobrát, akinek martalócai meggyilkolták Patrice Lumumbát, Belga-Kongó miniszterelnökét, akinek „Testét nagyfejével darabolták fel Lipót király civilizátorai(!), aztán repülővel Belgiumba szállították. Szívét kivágtak, ellopták. Féltek az emléktől is.”

„...azt eszik mindig, azt zabálják, / falják föl legelőbb / aztán meg-lékelt koponyánkból / kikanalazzák a velőt.”

Mindezt Benke László *Otthonkereső* című könyvéből tudom, aki külön fejezetet szentel mesterének, barátjának és szelle-mi atyjának, Tamási Lajosnak. Benke okkal-joggal magyaráz-za az áthallást, hogy ez a vers a mi mártír Nagy Imre mi-niszterelnökünkéről is szól, akit ugyan nem daraboltak fel gyilkosai, hanem „csak” felakasztottak, összekötözve arccal lefelé földelték el. Nemhiába harcoltunk hazánk szabadsá-gáért, szuverenitásunkért a túlerő ellen, jósolta meg Tamási Lajos:

*Mulele mai! – de jön majd,
aki igazán tiszta, jó,
s akit már nem fog a ravaszság,
se kés, se rakéta, sem ágyúgolyó,*

*s kit nem szelíd zengetek visznek,
de a harag viharai.*

Légy a pajzsunk! Te védj meg minket!

Mulele mai! Mulele mai!

Benke László költőt, író, a Hét Krajcár Kiadó vezetőjét immár csaknem húsz éve ismerem. Amikor legutoljára beszéltem vele, a vírushelyzet miatt csak telefonon, *Mulele mai* csatalkáltással üdvözöltem, mert valahányszor beszélgettünk, és amikor csak olvastam Benke könyveit, csaknem mindegyikben elsősorban a szabadságvágyról olvashattam, és azt, hogy milyen nagy szeretettel és tisztelettel emlékezik Tamási Lajosra, akiről azt vallja: türelmes tanítása nélkül ő nem lett volna az, akivé lett. Egy írástudó, aki nem áruló. Azt is mindig elmondta és leírta, hogy Tamási Lajost sokan csak a *Piros a vér a pesti utcán* című verséről ismerik. Sajnos, hangsúlyozom, mert aki egyszer is elolvassa a *Keserves fáklya*, Benke László által kiadott, szerkesztett és előszavával ellátott Tamási válogatott verseit, az rájöhet, hogy több olyan nagy verset találhat, amely méltán szerepelhet minden magyar költői antológiában. Ilyen költemény a *Pierre Mulele halálára* című vers is, amely természetesen a Kádár-Aczél korban nem jelenhetett meg. Tamási Lajos – miként Arany *A walesi bárdok*ban vagy Tompa Mihály *A gólyához című versben*, Márai *Mennyből az angyalban*, Faludy György az *1956, te csillag* című versben – a magyar szabadságharc bukását írtak meg, úgy Tamási is a belga gyarmatosításról írván, az 56-os forradalomra utalt versével. Annak idején tananyag volt Arany és Tompa és még sokan, a többség kiegyezett a Kádár-rendszerrel, mert, úgy mond, élni kell. Nem véletlenül kezdtem Benkéről írásomat ezzel a verssel és Tamási Lajos és Benke barátságának felidézésével, mert Benke megtalálta azt az ellenállási módszert, amivel – mint víz, amely kivájjja a sziklát – a szellem erejével áthatja alá a mindenkori diktatúra szilárdnak hitt rendszerét. Benke a meg nem alkuvásnak ezt a módszerét tanulta meg Tamásitól, és hozta paraszt őseitől, akiknek erkölce a jól végzett munkából fakadt. Benke nem kiegyező fajta. Ő az Otthonkereső, aki belső emigrációban volt hazájában. Ő az örök elégedetlenkedő, lázadó, igazságkereső, boldogságkereső, mert „nem léle honját a hazában”.

Erről szól könyve, amely regényes novellafüzér, önéletírás, fikció és valóság-vallomás együtt, de annál jóval több is. Főhősét Magyar Jánosnak keresztelte, sok-sok Magyar Jánosnak üzen általa. Azt üzeni, hogy egy Magyar János hogyan emeli, emelheti ki magát a pusztulásból. Hogyan emeli ki őt a munkásművelődést fontosnak tartó Kassák Lajos és Tamási Lajos, előbb a keserves paraszti sorsból, majd a kiszolgáltatott munkáslétekből. Magyar János név használata tehát jelképes. Csak hogy itt a Mesebeli János győz is meg nem is. Miközben ugyanis folyamatosan vereséget szenved, ezekből a vereségekből tanulva csakazértis építi önmagát, jellemét, értelmiségi létét. Mint Anteusz. Soha nem felejtí, honnan jött, és mi dolga e világon. Benke könyve nemcsak egy ember élete, hanem millióké, akiket elüldöztek, elmenekültek szülőföldjükről, falvak százaiából, egy jobb élet reményében. Szívszorító megpróbál-

tatások sorozata ez a könyv. A trianoni békediktátumig visszapillantva nemzedékről nemzedékre megismerhetjük az elgyöngített magyar lelkek továbbgyöngyítését, falvak lerombolását, a vidék pusztulását, parasztok városba menekülését. Amikor az Állam a saját polgári ellen fordul. A romlás folytatása és Magyar János családjában az élni akarás is szívszorító. A munkáslét megint csak testet és lelket próbára tévő mindennapi erőpróba, s úgy kell a jellemnek kiforrnia, felépülnie, az embernek tisztességben megállnia magáért, igen gyakran megalázó egyedüllétben, hazudott „közösségben”. Benke László maga is belső menekült. Elmenekült a vidék pusztulásából, hogy belső életében megvalósítsa önmagát. Látszólag győztes ő, mégis ő – és őbenne minden Magyar János – minden rendszerváltás, rendszerváltoztatás vesztese, mikor „nemcsak a rosszat, a jót is elpusztították” – írta Jókai Anna az *Otthonkereső* első kiadásáról. Hiába arat részgyőzelmeket a rendszerváltás után Benke-Magyar János, és ebben különbözik sok sorsársától. Ki meri emelkedő nemzetnek tekinteni-nevezni népünket, a magyarságot, annyi hazugság, oly sok viszály és levert forradalmak után?

*Ki meri emelkedő nemzetnek tekinteni
népünket annyi hazugság, oly sok
viszály és levert forradalmak után?*

A külső szemlélő úgy értékelheti Benke László életét, hogy ő a sok-sok akadály ellenére megérkezett, hiszen író, költő, könyvkiadó lett a parasztból, az Olvasó Munkásból, művelt értelmiségit faragott magából, 18 könyve jelent meg. Egyszerűes, hétkrajcáros kiadóként több, mint 200 könyvet segített a világra, és mégsem érzi jól magát; nem érzi a győzelem ízét, nem ilyen szabadságot képzelt el se magának, sem sorsársainak. Azt vallja: „Nem vagyok elégedett az életemmel. Dühös vagyok. Haragszom a világra.”

Lehet, hogy nincs igazam, és ő jobban ítéli meg saját magát, én mégis másként vélekedem. Remélem, megért ő engem. Mert aki ilyen őszinte, szép magyarsággal tudja megírni az otthonkereső ember sorsát, örök elégedetlenségét, rossz kedvének okait, az én szememben az inkább követendő példa. Mert ez a könyv vallomásos, szociografikus elemekkel teli költői próza. Meglátszik mondatain, hogy szerzőjük tisztaságra törekvő ember. Arról szól ez a tanulságos könyv, hogy az elnyomásra ítélt magyar, ha erősen akarja, ki tud törni fogsága köréből, de ehhez társak kellene, jóakarók, küzdeni tudó társak, amilyenek a régi Olvasó Munkás Klub tagjai voltak, amilyenek példaképei: Kassák, Móricz, József Attila, Varga Domokos. Róluk is, miként Tamási Lajosról, szeretettel, barátsággal értő íróként emlékezik. Szeretném, ha úgy olvasnák ezt a művet, olyan megértő és figyelmes lélekkel, miként azt Benke László írta. Mert mindenkinek tanulságos lehet, aki az Értől indul el, ahogy Széchenyi István írta. „Az emberi élet nem egyéb, mint egy szünet nélküli megsalt remények, kijátszott fáradozások s eldült munkálkodások rövidebb vagy hosszabb lánc.”

És a könyv és eszmefuttatásom végére érve bizonyára új tartalmat nyer a *Mulele mai*. Azt, hogy a szabadság olyan fontos, mint a levegő. Csak az lelhet otthont e hazában, aki szabad. *Mulele mai!*

UDVARHELYI ANDRÁS

A lélek látószöge

Csontos Márta kötetéről

„Ujjaimból liliumok nőnek” – ez az 1893 és 1976 között élt Bartalis János verséből való idézet méltán lehetne a mottója Csontos Márta *Látószögek* című kötetének. A szelídségéről, a természetismeretéről és -szeretetéről híres erdélyi költőnek ezt a mondatát azért olvastotta saját versébe – címe: *Kertész-társam, Bartalis János* –, mert benne látta meg egyik fontos költőelődjét. Van is köztük hasonlóság, a növények hűséges gondozása, a velük együtt élő állatok, rovarok, madarak megfigyelése, s magának az embernek is a természet részeként felfogott mivolta, elvesztéstől fenyegetett lényege. A költő a néma lényekkel képes szinte „kommunikálni”, ahogy ma mondják a felnőttek már a kisiskolásoknak is. A fák alatt, a fűvek és virágok között a fény, a levegő és az élet cirregése összhangot alkot verseiben. A lelassult időnek és a hirtelenül támadt szélnek, viharoknak is ritmusa van, melynek nem oka és célja, hanem a dolgok önazonossága és a lét értelmessége mutatja magát a tiszta és nyitott szemléletnek.

Emlegethető ezek alapján Csontos Márta panteizmusa. Ám éppúgy, mint mestere, nem menekülőként húzza meg magát lelki búvóhelyén, minél távolabb az agresszív zörejektől, robajoktól és harsányságoktól, hanem mert a maga képére alakított világ, illetve az a környezet, amelyhez hajlandó hozzá

Csontos Márta versei

Átváltozás

A liliumok még nem kaptak engedélyt a felvonulásra, a magzat még rejtve vagyon, a hirtelen szélben a dallamok is szétszóródtak a fűszálak között. Rajtam nem múltott semmi, de hiába próbálkoztam taktikákkal, nem tudom, kinek állt érdekében, hogy a percek sűrűjében megtévesszen, bezárja előttem az ég folyosóit, s a hangtalan fák sötétjébe kergessen, ahol már hiába vadászok odafentről száműzött csillagokra, nincsenek meleg mozdulatok, nincs mit az arcomhoz szorítani, talpam alatt sincs kalandvágyó nyújtózkodás, az árnyékok mélyén nyitott csapdák állnak, mindenhol sok a dög.

Nincs vérem, a lángom is gyatra, megrontottak. Az utánzatnak már nincs igazán súlya, ott maradok árván a kismizmizett alig létezésben.

Olvasólámpa

KÖNYVEKRŐL, ÍRÓKRŐL

hasonulni, egy közös energiaforráshoz igazodik. Persze, hogy szeretne kiszakadni az embersűrűs vadonból egy ártatlanabb világba, de ennél magasabbra tör. Úgy, ahogy a virágot ültető és gondozó kéz nyomán a liliumok, a fenyők az égbe, napirányba lehetőleg. De nemcsak őt vonzza és védi ez a természettel létesült kapcsolat: ő is védi mindazokat, akik hozzá hasonló érzékenységgel keresik az ellenszert az emberi társadalom torzulataitól távolodva. Csontos Márta a maga szerény és szelíd módján harcos egyéniség, ahogyan vannak tüskét növesztő virágok. Szembeszáll az ártalommal, a hatalomra törő gonosszal, a közveszélyes önjelöltekkel. Nem kell név szerint megnevezni őket, fölismerhetők a tetteikből, elhíresült szólamaikból. „Fortélyos félelem igazgat minket” – idézi a szerző József Attilát, emlékeztetve a népbutítók által befolyásolt hiszékenyeket erre az alapigazságra. Bibó István a másik oldalról közelíti meg ugyanezt a tételt: „demokratának lenni annyi, mint nem félni.”

Ott látom igazán otthonosnak a költőt, ahol föl sem kíséretnek azok a rémségek, amelyektől félni kell. Ott, ahol az ember saját kedve szerint rendezheti be a létet – a saját létét is, az egyetemest is. *Domborzat-változás* című verséből idézek egy szakaszt. Ebben az önmegszólító versében megmutathatom létköltészetének erősségét, azt, hogy képekben látja és képzelet elvilágát, és látomásait nem zavarja meg más, mint egy fölöslegesen használt idegen szó (ez utóbbi a gyöngéje, némelyik más versében is:

Faiskola

Csak semmi kapkodás, a fák jól csinálják, a végleges helyhez kötöttség taktikája nekik bevált, s észrevétlenül úgy nőnek egymás fejére, hogy közben gyökér a gyökérbe kapaszkodik, az ágak egymásba fonódva törtetnek fölfelé a megritkult levegő nyitott ketrecébe, s a levelekbe csurgatott zöld ágyékából létük belelóg a télbe, nyárba, ősze az összetartozás reményében, pont azon a téren, ahol egy délibábos történet bolondját járattja velem, ahol kintről minden másként látszik, ahol nincs rendező a világszínpadon, aki engedélyt ad változtatni a díszleten.

A csend lassan oldódik anyagomba, árnyékom lassan belenő a fénybe. Csak a fák magasodnak a végeken.

*Egészen közel engeded magad
a diszkvalifikációs zónához, a terepen
csak te vagy egyedül, te, az egyszerű
munkás, ki kertedben hol itt, hol ott
lapátolsz hegyet, mert nem nyughatsz
ebben a villanásnyi létben, nem tudsz
mit kezdeni erős hiteddel, csak ketreced
óriás homokzónájában tudsz ég felé
emelni több földnyi emeletet.*

Kiolvasható már ennyiből is, hogy a hinni vagy nem hinni kérdése már megoldódott a szerző számára. Újszerű jelenségnek érzem, hogy észjárása és érzésvilága megelőzi gondolkodásának tárgyát: „nem tudsz mit kezdeni erős hiteddel” – íme, azon ritka költők közé tartozik, akik erősen hisznek ugyan, de hitük tárgyát nem ismerik. Mély meggyőződésük tisztán érzelmi

*Újszerű jelenségnek érzem,
hogy észjárása és érzésvilága megelőzi
gondolkodásának tárgyát.*

döntés eredménye, nem intellektuális eredetű. Nincs köze mérlegeléshez, külső befolyáshoz, különféle szellemi áramlatokhoz, legföljebb a rokon lelkekhez. Olyan öntörvényű bölcselőkhöz, mint Pascal, Pilinszky vagy Hamvas Béla, vagy a fent említett Bartalis János. A műszavak, mítoszi nevek gyakori használatára valószínűleg az elvont és titokzatos dolgok vonzóereje készíti. A létezés konkrét és érzékletes dolgainak megragadása azonban többre becsülhető, például a már idézett versének záradékában: „...ha munka közben lőtücsköt / találsz a komposztban, elmélázol egy kicsit, mert szépnek látod a szörnyeteget, ki most / általad lesz vesztés a nem-történeben”.

Érdekesnek tartom azt a következtelenséget, hogy a létezés lényegéből kizárja a létharcot a szerző. Alighanem azért, mert az emberi lénynek megadatott az a kritikai képesség, hogy a léttörvények közül – akár esztétikai, akár etikai vagy más

alapon – ne mindennel értsen egyet. A lőtücsök – más néven lótetű – például megfosztandó a lilium gyökerének (hagymájának) élvezetétől. A jó kertész – amilyen Csontos Márta lírai hőse is – nagyon helyesen meg is fosztja őt rágcsálási jogaitól. Így kerek a világ, s az ne is legyen mindenben következetes. Vannak a táplálékláncban a megöly panteisztikusan felfogott természettől fogva kártékony lények, és a pénzmosodák üzelmeltetőitől és más „filantrópoktól” éppúgy meg kellene tisztítani a világot, mint a liliumzabáló lótetűtől.

ALFÖLDY JENŐ

Csontos Márta: *Látószögek*, Kráter Kiadó, 2018

Az Orbán-jelenség

Mit nevezünk jelenségnek? A magyar értelmező szótár több módon is rögzíti e fogalmat. Miután esetünkben élő emberről van szó, a leginkább kézenfekvő jelentése e fogalomnak az, hogy feltűnő személy. Igen, Orbán Viktor kormányfő, hiszen róla van szó, feltűnő személy. Bizonyítja ezt hatalmas rajongó tábora és sokkal kevesebb, ám nagy hanggal ellene támadó bírálója. A jelenségről még azt kell tudni, hogy valamely lényeg külső megnyilvánulási formája. A lényeg itt a személy maga, Orbán Viktor, teljes valójában. A megnyilvánulási forma pedig egész munkássága, amellyel következetesen törekszik az önmagához és nemzetéhez való hűsége.

A kötet nagy erénye, hogy külső szemlélő írta, Georgi Markov, kiváló bolgár jobboldali parlamenti képviselő, volt alkotmánybíró, a bolgár Alkotmányozó Nemzetgyűlés egykori

tagja. Igaz, abból a nemzetből származik, amelynek szimpátiáját sokszor érezhettük történelmünk folyamán. A lengyelek mellett ők azok, akik úgymond igazán „szeretnek” bennünket. És jó, hogy valaki egy irányunkban jóindulatú nép fiaként tekint a kormányfőre, hiszen Brüsszel neki címzett bunkóitól és ostorcsapásaitól, no és saját liberális-bolsevista ellenzékünk folyamatos pocskondiázásától sokszor visszhangzik az éter.

A szerző elhunyt magyar felesége révén is erősen kötődik hazánkhoz, és nemcsak Orbán rajongóit ismeri, hanem „sok gazdag ellenségét” is. Arról számol be, hogy könyve hazájában hatalmas sikert aratott, és így arra a következtetésre jutott, hogy Orbán Viktor Bulgáriában – politikusi listájával együtt – „azon nyomban bekerülne a bolgár parlamentbe csak egy szervusz köszöntéssel”.

Kötete első fejezetében olvasói számára ismerteti Orbán politikusi útját fiatal korától kezdve, kiemelve azt a jelentős mozzanatot, amelyből már sejteni lehetett, ki is ez a bátor fiú: ez volt az 1989. június 16-i felemelő ünnep, az '56-os hősök újratemetése. Az ifjú ünnepi szónok, Orbán Viktor ekkor szólította fel a szovjet csapatokat hazánk elhagyására.

Abból is felvillant szikrákat, amely többek között valóban jelenséggé teszi a magyar miniszterelnököt: egy egész fejezet szentel Orbán szállóigéinek. Például idézi azt, amikor nemrégiben a brüsszeli parlament a bűnösök padjára ültette, diktatúrával vádolva őt: „*En harcoltam a demokráciáért, önök pedig örökölték a demokráciát*” – mondta. Más kérdés, hogy ez a mondat lepergett az ottani tisztelt hallgatóságról.

Markov szemléletesen elemzi Orbán Viktornak a liberális és a nem liberális demokráciáról vallott nézeteit, amelyet 2014-ben Tusnádfürdőn fejtett ki, és amely nagy szelet vetett a liberális frontvonalon. Orbán nem tagadja a liberalizmus alapvető értékeit, mint például a demokráciát, de ez az ideológia csak más, sajátos nemzeti megközelítésben képzelhető el számára. A gyakorlatban pontosan ezen dolgozik, sikeresen bevonva a nemzet közösségébe az elszakított nemzetrészeket, sőt minden külhoni magyart.

A szerző csodának minősíti – sok fanyalgó hazánkfia ellenében – Orbán sportpolitikáját. Markov is sportrajongó, és ő az a külföldi, aki távolabbról nézve megérti a számos magyar sportlétesítmény építésének valódi célját, amelynek jelei már nagyon is érezhetők: világszínvonalon megrendezett nemzetközi versenyek ejtik ámulatba a külföldet, és viszik hírünket a nagyvilágba. Nem beszélve a magyar sportolók felkészülését és győzelmét segítő pazar lehetőségekről.

Orbán politikájának leglényegesebb eleme, mozgató rugója végső soron az, hogy meg akarja tartani és védelmezni a keresztény Magyarországot. Elég csak egyedülálló új keresztény alkotmányunkra gondolni.

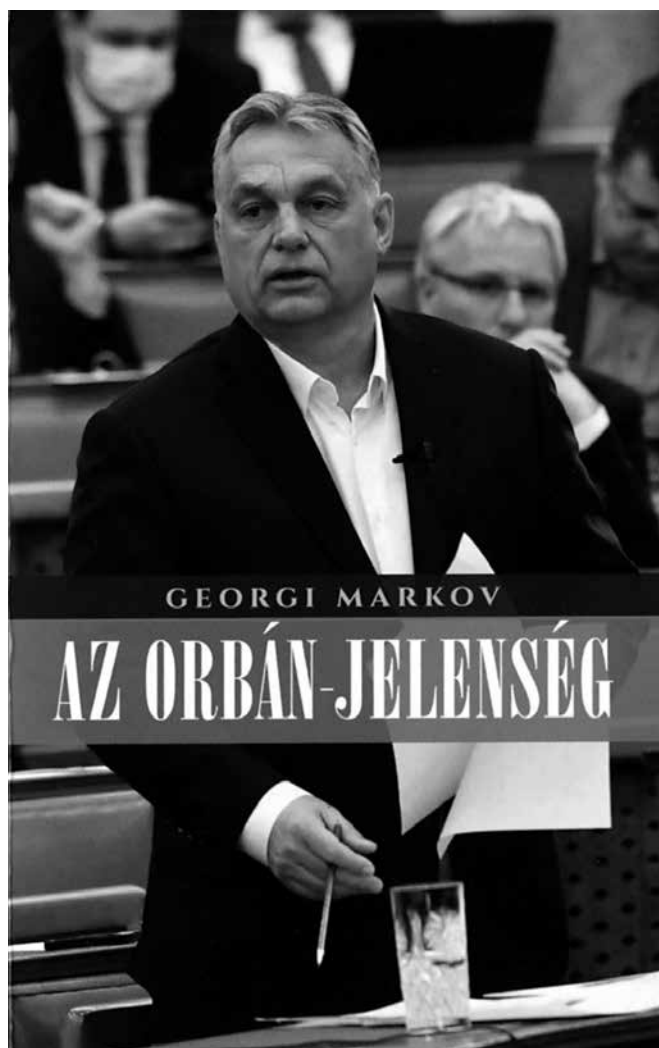
...nem tagadja a liberalizmus alapvető értékeit, de ez az ideológia csak sajátos nemzeti megközelítésben képzelhető el...

Európa-ellenességgel, migránsgyűlölettel vádolják, holott világosan beszél arról, hogy mit jelent számára a kereszténység, miért védelmezi a Nyugatot is a veszedelmes zavarossá váló szellemi áramlatokkal szemben: „*A kereszténység menti meg Európát. Ez a kultúra és civilizáció. Nem arról van szó, hogy hányan járnak templomba, vagy milyen gyakran imádkoznak. A keresztény kultúra meghatározza mindennapjainkat. Nem akarjuk megfosztani gyermekeinket a karácsonytól*”.

Úgy tűnik, tőlünk nyugatabbra nem akarják érteni – legalább mi fogjuk fel helyesen szavait, a saját érdekünkben!

Orbán gazdaságpolitikája és a természetjog elvét követő hagyományos „családnövesztő” programja is kivívta a szerző elismerését.

Miniszterelnökünk és az Európai Néppárt konfliktusa is helyt kap a kötetben. Mi, magyarok jóformán naponta tapasztaljuk, hogyan színeződik át a szemünk előtt az eredetileg kereszténydemokrata pártok alapította szerveződés. A szerző cirkusznak minősíti, ami jelenleg ebben az állítólagos jobboldali szövetségben történik.

Érinti persze azt is, hogy a Fidesz Helmut Kohl kancellár hatására hogyan vált igazi konzervatív néppárttá, és hogyan lett 2000-ben a szerveződés tagja, illetve most hogyan és miért áll a támadások keresztútjében, míg Orbán Viktor, ahogy mondani szokás, állja a sarat.

Mi napról napra tanúi lehettünk a miniszterelnök Soros György „segítőkészségét” sikeresen távoltartó igyekezetének. Jó, ha a bolgárok is tudják, véli a szerző, hogy Soros nem kevesebbet akart, akar, mint az európai nemzeti államok megszüntetését, az Európai Egyesült Államok – öreg kontinensünkre egyáltalán nem illő – eszméjének erőltetését.

A könyvecske, amelynek stílusa, nyelve az egyetemes közönségnek szól, szívből íródott – hangsúlyozza a szerző. Véleménye Orbán Viktorról személyes találkozásuk után még kedvesebbé vált. Mi is tudjuk azt, ami Markovnak is feltűnt: Orbán Viktor kulturált jó modorára, sőt humorára mindig lehet számítani. Soha nem veszíti el a türelmét, a vádakra találóan, de az udvariasságot megtartva válaszol, eszébe sem jut sértésekkel viszonzni az őt ért durva kritikákat – az ember csak figyeli őt, és egyetért a szerzővel: kétségtelen, hogy Orbán Viktor, ez a tehetséges ember, „*úgy vonul be a történelembe, mint a mai keresztény Magyarország építője, akinél a nemzeti érdek mindenek felett áll.*”

FÜLÖP ZSUZSANNA

Georgi Markov: *Az Orbán-jelenség*, Kairosz Kiadó, 2019

SZÁZDI ANTAL

Adventi történet

Már benne jártunk az adventben, amikor utazásom során egy békés európai ország impozáns fogadózába tértem be. Nagy, oszlopos terem uralta a földszíntet, ahol sokan ülték körül az asztalokat. Halk moraj, tányércsörgés, fel-felnevetés és erőteljes ételszag, mély söntésillat csapott meg. Az első üres helyre lehuppantam, és mindjárt rendeltem.

A szomszéd asztalnál néhány úti ruhás férfi borozgatott, a mellettük álló asztalnál öten ültek egy szolid vacsora maradványai fölött. Nyúlánk, erőteljes fiatal férfiak barátságában és az asztalfőn egy ősz szakállú, szintén szerzetes férfi a jellegzetes barna szövetben. Szótlanul ültek egy-egy kupa bor mellett, s úgy éreztem, mintha a környezetükre figyeltek volna. Én a sült hússal birkóztam, s ahogy telt az idő, a szomszédos társaság egyre hangosabb lett. A szót egy természetes, középkorát már meghaladott, határozott fellépésű, zord hangú férfi vitte.

– Régen, sok évtizede már, amikor még ebben az országban éltem, a király vitéze voltam. A király jó volt, büszke, erős és lobbanékony.

– Él még a király? – kérdezte egyikük.

– Nem, harcban esett el – szolt válasz.

– Egy király, aki elesik a harcmezőn? Ilyen is ritkán fordul elő. Nem voltak ott a testőrei? Te például hol voltál, amikor a király bajba került? – vetette közbe egyikük.

– Én nem voltam a közelében, és nem is tartoztam a testőrségéhez, hisz ifjanc fegyverhordozó voltam még. Az egésztől csak később értesültem.

– Jól van, de végül is hogy halt meg a király? – bökte meg a mellette ülő.

– A király szörnyű küzdelemben esett el, dicső halál lett a sorsa – fejezte be a társa és újból ivott a kupájából.

Ekkor a szomszéd asztaltól az idős csuhás jól hallhatóan átszolt hozzá:

– Ez bizony nem így történt, jó lovag! – A kámzsa alól merően nézett a mesélőre. Az letette a kupát, és szemét az öregre emelte. Tekintetében csodálkozás és felháborodás érződött.

– Hogyan? Mit merészelsz állítani, öreg ember! Ha nem nézném korodat és a szentséget, amit felvettél, ezért a kijelentésédért most a szent ünnep ellenére is móresre tanítanálak.

Az öreg körül ülő négy férfi egyszerre nézett a beszélőre. A barát halkabban folytatta:

– Tévesen tudod a történetet, jó ember.

A férfi indulatosan az asztalhoz ütötte kupáját, és hangosan válaszolt:

– Én nagyon is jól tudom, mert attól hallottam, aki jelen volt.

A király elesett a csatában, és kész.

– Nem esett el. A király öregen, betegesen, de még él és uralkodik – arca szelídebbé vált.

– Nem hallgatom tovább a fecsegésed. Törődj a magad dolgával! – A végén már szinte kiabált. Kirúgta maga alól a széket, és odament a szomszédos asztalhoz. Fújtatva rátenyerelt, és merően nézte a másik végén ülő ősz embert, majd két tenyerével lecsapott:

– Megértetted? – hangja betöltötte a termet, az asztaloknál ülők elcsöndesedtek. A négy csuhás egyszerre ugrott fel, félrehajtották barna köpenyüket, ami alól láthatóvá vált nehéz lovassági kardjuk. Mind a négyen megragadták a markolatot, és rezzenéstelen arccal néztek a férfira, akit meglepett a jelenet, és visszahőkölt. Ekkor az öreg intett, és a kardok eltűntek a csuhák mögött, és a négy férfi némán leült.

– Ne heveskedj, kérlek, uram, s ne feledd Krisztus intését, hogy aki azt mondja, bolond, az méltó a gyehenna tüze. A szeretet ünnepét üljük, legyünk tehát belátók egymással. Hidd el, az én forrásom biztosabb. Látom, idegenek vagytok, ha érdekel, én elmesélem, mi történt a királlyal, akiről oly szépen megemlékeztél. Mondjam?

...visszaballagott az asztalához, és leült.

*Látszott, hogy boros kedve megszűnt,
az elmúlt néhány perc alatt kijózanodott.*

– Igen, uram, mondjad. Ne bántódj meg a haragomtól, de bizonyos voltam benne, hogy a történetem hiteles. – Kissé rémült arccal meghajolt, és lassan visszaballagott az asztalához, és leült. Látszott, hogy boros kedve megszűnt, az elmúlt néhány perc alatt kijózanodott.

– Nos, barátaim – fordult feléjük az ősz csuhás – az én történetem a hiteles, mert én ebben az országban élek születésemtől fogva, és ismerem régtől a királyi udvart. Évtizedekkel ezelőtt a szomszédos ország uralkodója – aki abban a csatában valóban elesett, mert hisz Krisztus óta tudjuk, hogy a bűn zsoldja a halál – megtámadta a hazámat. Tudtunk az előkészületekről, így az nem ért bennünket váratlanul, mert míg más királynak több szakácsa volt, mint kéme, a miénknek épp ellenkezőleg, több kéme volt, mint szakácsa. Az ifjú királyt jó hadvezérnek tartották, és ez bizonyosságot is nyert, mert a támadók csúfos vereséget szenvedtek. Na, de mi is történt, kérdezitek jogosan. A harc véres volt, az ellenség túlereje már-már felülkerekedett, de a király harcosai vitézül helyt álltak, s végül diadalmaskodtak a hazájukat védők. Azonban a király a porban, füstben, zajban, a csata forgatagában elszakadt testőreitől, akikkel együtt küzdött. Szörnyű vérengzés volt azon a szakaszon, ő maga is sebeket kapott, lova is vérzett. Amikor körülnézett, nem látta a katonáit. Már szürkület volt,

zaj és rémisztő kiáltások töltötték be a környéket, ruháját és arcát por, vér borította, így nem ismerték fel. A király vágásra fogta a lovát, amikor azt egy dárda eltalálta. Arccal a halottak közé bukott, és eszméletét veszítette. Arra ébredt, hogy ifjú lovásza keltegeti.

– Felség, felség, térjen magához, hoztam egy lovat, menjünk innen gyorsan! – hadarta, és felsegítette a királyt a lóra, és felpattant mögé. Elváltattak, s percek múlva katonái körében volt. Áttekintette a csata állását, kiadta a parancsokat, és újra elájult. A harcba induló tartalékhad látta, amint a véres, eszméletlen királyt a sátrába viszik. Tudnotok kell, hogy a király jól kiképezte katonáit, mert az volt az elve, hogy miként az életben, egy csatában is mindenki számít. Nemcsak a királyon múlik az ország sorsa, miként egy háború diadala sem. Az ellenséget bekerítették, és amelyik egység nem adta meg magát, azt a király híres íjászaik könnyörtelenül lenyilazták. A maradék had letette a fegyvert. A király sokáig gyöngékedett, de végül felépült. Nem lett már a régi, de olyan híre kelt a túlerő elleni győzelmének, hogy többet senki nem mert megtagadni hazáját, így nem a hadakozásban, hanem a békés uralkodásban jeleskedett. Ám szem előtt tartotta, hogy hazát védeni csak jó és bátor katonákkal, jó és modern fegyverekkel lehet; s résen kell lenni, mert a világot átszövő titkos ártó erők

mindig fondorkodnak. Figyelte birodalmát, törődött az emberekkel, meghallgatta azt, aki hozzá fordult, népe közé ment, látta az életüket; mert soha nem feledte, hogy egy közösségben mindenki, még a legegyszerűbb, de jó szándékú ember, akár egy csendes lovászfű is, számít. Mindig adódhat egy pillanat, amikor bárkin bármi múlhat, olykor még egy ország sorsa is!

Az öreg lehajtotta fejét, és hallgatott. A másik asztalnál sem szóltak. Így ültek egy ideig, amikor felcsapódott az ajtó, és egy díszruhás, idősödő katonatiszt nyitott be. Körülnézett, majd a csuhások asztalához sietett, és megállt az idős barát oldalánál. Az lassan felállt, mire a többiek is felpattantak az asztalánál.

– Parancsoljon, felség – szólt alig hallhatóan a tiszt, és a karját nyújtotta feléje, az öreg rátámaszkodott, és elindultak az ajtó felé. Néhány lépés után a csuhás megfordult, és a hosszú asztalnál némán ülőkre nézett:

– Higgyétek el, urak, az én történetem a hiteles. Ezt az egykori lovászfű is megerősítheti, akire már fél évszázada támaszkodom. Legyen békés karácsonyotok! Ne fizessetek, ti is a korona vendégei vagytok!

Ránézett a fejét meghajtó ősz katonára, és kilépett a tereméből.

Borsos Miklós grafikája

Németh István Péter *Félszonett*

Borsos Miklós karácsonyi grafikájára

Fénysugarakkal fölhúrozott hárfá
az angyal óvó szárnya.
Domború föld s homorú mennybolt
közt sosem-hallott dallam pendült

mikor Mária ringatta ott
álomba Fiát, ahogy
tő tükre mezítlén csillagot.

Saitos Lajos *Elnémult harangok*

Szőcs Géza emlékének

A megsérült tornyokból földre-
zuhant harangok utolsót kondulnak
majd elrepednek – s ott a réseken
a c-hang is égre szökik az ércből
mint imádság az elesettekért...
Álmomból fölriadva három ilyen
elnémult „hangszert” is mutattam
szeretteimnek – ámulatukra...!

(S hajnali fél öt csak elalszom
ha Isten is akarja álmom!)

Németh István Péter versei

Ott az történik

Ott az történik...

Pilinszky János

NYitott könyv az angyal kezében.
Fölnéz belőle. Messzire lát,
ahol már az történik, amiről
imént még csak olvasott:

Freskó csillaga hullt faldarabbal ott;
átmeszelték a napóra homlokát;
első verseit egy kamasz tűzbe vetette –
és az a kölyök én vagyok.

Felszögezi az angyal a csillagot
Betlehem egére; s míg római ötös és hatos
közé kúszik a napóra-pálca árnya;
dülöngő betűimhez vissza- s visszalapoz.

Kegyelem

*Akárki légy, alkonyat felé jöjj ki
szobádból...*

Rilke

Egy verset akartam
befejezni ma, ám
sem az addig már
késznek hitt sorait

nem sikerült még
szébbre farigcsálnom, sem
valami jó kis csattanót
találni a végére.

Kiléptem a szobámból
s azonnám íródni kezdett
egy másik: *a csillag alól
visszanézve a ház falára*

*tört az árnyam,
de akár az utcalámpa
glóriásan kihúzta magát
a moccanatlan angyal.*

Angyal segítsen...

...érteni azt, hogy
a vastüdőnél erősebb
lélek szó maszkot.

Baka Györgyi A születés misztériuma

Közös álom vágyából
megtetesülő parányi
magzat, mindennél több:
általad magamat
megelőzőm, beérem.

Kiolthatatlan hiányból,
szomjazón várt léted
fogant befogadás áhítatban,
ölelés burokban.

Testem rejtekében eleven
mozdulatokkal ébredesz,
lélegzel lélegzetemből,
táplálkozol véremből.

A csönddel borított
gyöngédség burok
nyitódik már, kiküzdöd
magad a hideg térbe,
rettegve sírsz: elvágják
a köldökzsinórt, ami
óvó barlangodhoz kötött.

Ne félj! Sosem leszel
egyedül, a lelki kapocs
együtt tart minket,
éppen meleg ölelésembe
vonlak, lágyan ringatlak
és te fény-mosolyoddal
bevirágozod sebeimet.

PÉNTEK IMRE

Visszapillantó

Klíma-váltás. Felmelegedés. Egyre meghatározóbb téma, ami a bőrünkre megy. Alaszkában 35 fok? Korábban elképzelhetetlen. A sarkvidéki állatok helykeresése vagy kipusztulása szintén. Aztán eszembe jutnak őseink. Nem is egy jégkorszakot éltek meg. És csoda, hogy megmaradtak. Akárhogy is: a jövőben egy szeszélyesebb Földdel kell szembenéznünk. A Föld végül is egy száguldó űrhajó, égitest, a kozmosz része, lakói – mint évelő, egymást váltó növények – nehezen barátkoznak meg a millió évekkal, ami itt az időbeli változás mértékegyisége. Véges tudásunk áll szemben egy végtelen univerzummal. És ebbe bele kell nyugodnunk. Legalábbis, egyelőre.

■ ■ ■

Reklámoznak. Engem. Molnár Imreként.

A neten feltűnik az *Elérhetetlen föld* című antológia borítója, amely ötven éve jelent meg, s amelyben még Molnár Imreként szerepeltem. Nem veszett el a régi nevem. Egy idősebb pályatárs kérésére változtattam nevet, de nem tusakodtam vele, mint egyesek, hisz számtalan hasonló példa állt előttem. Vannak, akik valamilyen toldalékot ragasztottak a nevükhöz, de nekem ez nem tetszett.

Én csak arra törekedtem, ne kelljen ismét változtatnom. A választott Péntek névvel is találkoztam, de békében megférünk egymással. Valamikor a hetvenes években kinéztem magamnak ezt a nevet a budapesti telefonkönyvből. Ma is emlékszem rá: özvegy Péntek Gyuláné trafikos. Egyetlen név volt. Arra gondoltam, ha özvegy, már nem él soká, és ami a lényeg: nem ír verseket. Számításom bevált. Sőt, esetleges írogató névrokonaimnak üzenem: legyenek türelemmel, már én is túl vagyok életem nagyobbik felén.

■ ■ ■

Szobrot eddig még nem avattam. De erre is sor került. A balatonalmádi szoborparkban. Béres János *Csitri* című szobrát. Maradjunk abban: láttam már néhány szoborparkot, de az almádi ezeket jóval felülmúlja.

Köszönhető ez Veszeli Lajos festőművésznek és kultúra-szervezőnek, akitől az ötlet származik, és a megvalósításban is döntő szerepet játszott. És a város is példásan gondoskodik ezen látványosságáról. A vasútállomás melletti-mögötti terület – ki tudja miért – szabadon maradt, számtalan célra használhatták volna, de pár éve Kézfogás Európa Szoborpark lett belőle. Nemcsak kortárs magyar művek, de német, finn, szlovén alkotások is megtalálhatók benne. Többször jártam ösvényein, a szépen gondozott sétányokon, a változatos kollekciót szemlélgetve, a több száz éves platán matruzsálemek védernyője alatt.

De aztán avatásra is sor került. Előttünk egy erdélyi gyermekkórus adott műsort, majd jöttünk mi: én elmondtam gondolataimat, a szobrász beszélt arról, mi ösztönözte a *Csitri* megformálására. A szép számú közönség tapssal értékelt a szereplésünket.

A Balaton természeti szépségéhez is hozzá lehet tenni az emberi kéz formálta humánus üzenetét. A kettő nem zárja ki, erősíti egymást.

■ ■ ■

Nemrég csengett a telefon. Csengey Balázs keresett fel. Szeretné az apjáról szóló emlékeket összegyűjteni. Igen, ezzel még tartozunk neki. Harminc év után. Végre valaki gondolt erre is. Én talán merem mondani: barátja voltam. Keszthelyen együtt éltünk jó pár évet. Írószövetségi összejöveteleken ismerkedtünk meg, a József Attila Kör valamelyik ülésén. Valahogy én is bekerültem a Dénes alkotta körbe, és lassan feltáruult előttem: bizony tarthatatlan helyzetben élnek Debrecenben. És akkor jött az ötlet: megpróbálom őket Keszthelyre csábítani. Akkoriban nagyon ambíciózus vezetői voltak a városnak, meghirdettek egy tehetségeket Keszthelyre csalogató programot. Amiből persze a renitenskedő irodalom hiányzott, jobb az óvatosság, ám a tanácselnök-helyettes, Simán Mária – maga is novellákkal próbálkozott – hallgatott rám, és meghívták a Csengey-családot Keszthelyre. És Dénesék az albérlethől egy több szobás, kényelmes földszinti lakáshoz jutottak a Fő utcán. Akkoriban „fújtak a reformszelek”, mindenki lelkes volt, és Dénest is felkapták a pesti ellenzéki körök. Ebben nem kis szerepe volt Csurskának, akiknek jól mutató kastélya ott sárgállott a győri hegyoldalon. Ebben az elzárt-ságban szerveződtek az MDF első politikai akciói. Én ezekben nem vettem részt.

*„Dénes gyakran napokra elment Pestre,
akkor már egyre sűrűsödtek
a rendezvények a József Attila Körben.”*

Dénes később azt mondta, meg akart engem óvni az akkor még kétségtelenül létező veszélyektől. Emlékszem a *Mélyrepülés* sikerére. Meglepetést keltett, több értelemben is. A szerző-váltás, a rendszerváltozást ígérő tartalom, a lenyűgöző Cseh Tamás-előadás egyaránt felcsigázta az érdeklődést. És valóban, nem csalódtunk. A zsúfolásig telt fehérvári Pelikán Teremben szívvel-lélekkel követtük a lenyűgöző előadást, és mindnyájan értettük a hosszan kiénekel, dúdolt, szöveg nélküli dallamot az előadás végén.

A *Fejér Megyei Hírlapba* én írtam elragadtatott kritikát róla, és örültem, hogy ennyivel hozzájárulhattam a produkció fogadtatásához. Dénes gyakran napokra elment Pestre, akkor már egyre sűrűsödtek a rendezvények a József Attila Körben. Útjaink egyre inkább eltávolodtak. Egy epizódra emlékszem, ami mélyen megragadt bennem. Az 1986-os írószövetségi közgyűlésre külön-külön mentünk el. Én Fehérvárról, ő talán Keszthelyről indult a Vigadóba, hogy részt vegyünk az előzetesek szerint botrányos eseményen. A hozzászólások sora elő-

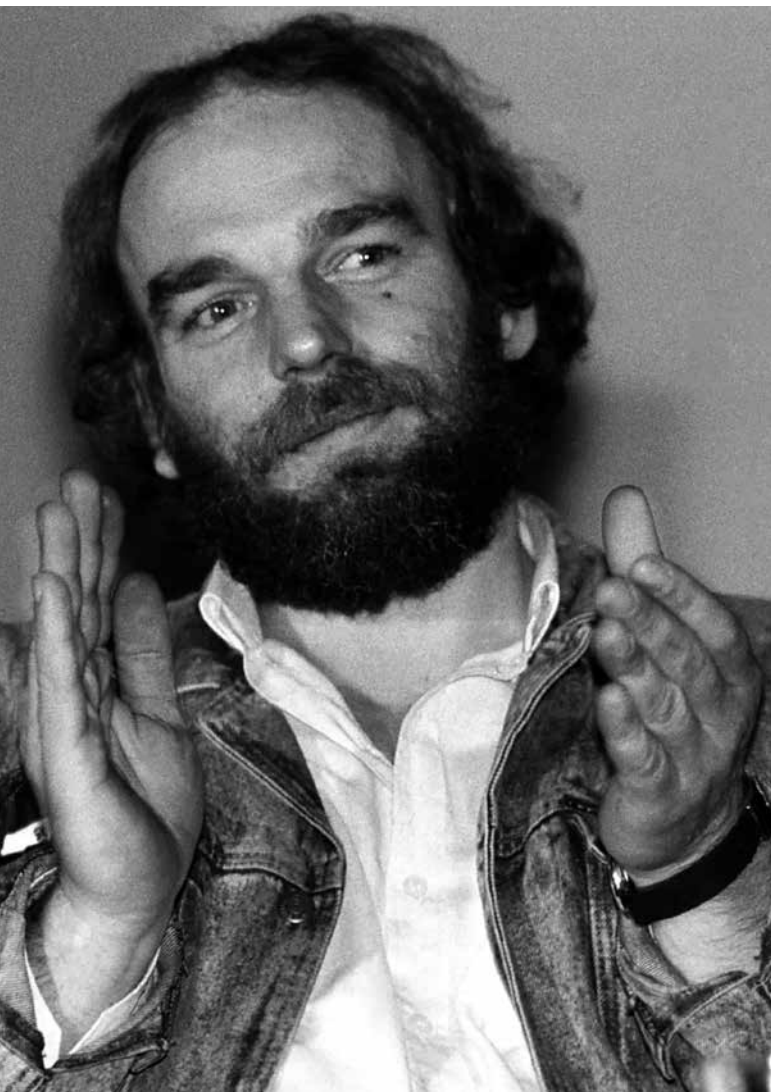
ször adott hírt a politikusok és az írók konfrontációjáról. Emlékszem, Csoóri „paraszt Révainak” nevezte Berecz Jánost, de megszólalt Sánta Ferenc is, maximálisan támogatva a reformelképzeléseket, Eörsi István a cenzúrát kifogásolta, egy szóval „zengett a ház” az ellenzéki követelésektől. Ekkor megszólalt Bata Imre is, az *Élet és Irodalom* főszerkesztője. Valami olyan gondolatmenetet adott elő, hogy az irodalomnak a postás szerepét kell betöltenie, aki a nép gondjait összegyűjti, és a politika, a hatalom elé tárja. Ekkor jutott szóhoz Dénes is, aki ezt feltételesen elfogadta, de mint mondta: az nem helyes, ha a postás felbontja ezeket a leveleket, és velük manipulálni kezd. És felszólalása végén elszavalta József Attila *Ars poetica* című versét. Persze, tomboló tapsot kapott. Különösen az utolsó sorok csattantak nagyot: „*Sziszegve sem szolgálak aljas, / nyomorító hatalmakat.*”

Másnap békésen bandukoltunk törzskocsmánk felé. Ekkor a városi pártbizottság egy ismerős munkatársa szólította meg Dénest.

– Háát, Dénes! Én egy aljas, nyomorító hatalom vagyok? (Dénes hozzászólását csak belső infóból ismerhette.) Dénes ránézett egy percre, és röviden annyit mondott:

– Az. – És mentünk tovább.

■ ■ ■

Csengey Dénes – MTI fotó

A kerámia mindig érdekelt. Igaz, gyerekkoromban nem kerültem fazekasműhely közelébe, de a mázas és máztalan korsók nagyon tetszettek. Akkor még, az ötvenes években többféle cserépedény is forgott háztartásunkban. Nem érdeklődtem, honnan szerezték be őket, ott voltak, és kész. Pedig nem messze voltak tőlünk az őrségi fazekasok, elsősorban Magyar-szombatfán. A hetvenes években Orsós Jakab vitt el először egy általa ismert idős mesterhez, aki időnként „égetett”, vagyis begyűjtötte a nagy kemencét, hogy az összekorongolt munkákat – nagy mázas lakodalmas fazekakat, lábosokat, tejsfazekat, kisebb „csetreszeket” – kiégesse. Volt ennek valami romantikája is, hisz ez olykor több napon át tartott. El is szenvedtünk hozzá, az akkori közlekedéssel, s egy éjszakát a boglya mellett töltöttünk. Persze előkerültek a borosüvegek, és vidám hangulatban vártuk a hajnalt. Én is kaptam egy kis mázas csuprot, amit évekig az íróasztalomon őriztettem. Aztán a költözökdedések során eltűnt.

Szerencsére megismerkedtem Németh János keramikussal. (Ma Kossuth-díjas.) Egyébként Jakabnak jó barátja. Így aztán össze-összejártunk a művész műtermében. Aki először betér ide, az meghökken a számos ember- és állatfigurán, félkész és egészen kész edényen, s persze a műhely főhelyén a korongozó. És nem messze tőle az elektromos kemence.

János, aki gelencserek ivadéka, többször is elvitt Magyar-szombatfára, ahol nem kis meglepetésemre, ma is dolgoznak fazekasmesterek, az a bizonyos kézműves, „népi kerámia” nem halt ki, de kétségtelen visszaszorult. Kiállításokat, vásárokat rendeznek, számon tartják egymást. S persze Jánost is jól ismerik, afféle „védőszentként” számítanak rá, ha szükséges. A múltkor eljutottunk a XVIII. fazekas találkozóra és vásárra. A színpadon épp a korongozó verseny egyik fordulója ment, ismerősünk pedig egy agyagos kezű kislányt tanított a korongozás fogásaira. A vásár kínálatában szebbnél szebb kerámia darabok, egy-egy mester kollekciója, lehetett válogatni. János elmerült az ismerősök forgatagában, mi pedig bámuldoztunk. Csábító volt a gasztronómiai választék is, sajtok tucatai, gyógyteák, szörpök, kalácsok, és nem hiányzott a rétes sem. Láttuk, hogy ez egy régi mesterség, hagyomány ünnepe, ismerősök találkoztak, akik otthon vannak a szakmában. Néhány óra múltán elhagytuk ezt a kis szigetet, az élő fazekasság egy nosztalgikus rendezvényét, de az élmény sokáig megmaradt. S ki tudja, talán a XIX. találkozóra is elmegyünk.

■ ■ ■

Talán még felugrunk – nem fekszünk nyugodtan – a depresszióból, ahova gyorscelekvő agresszívek kényszerítettek, mert a politikának is van etikája, s inkább a tétlenség, a félrehúzódság, az undor, mint velük bármi azonosulás – miközben bűvészként tüntetik el a valóságot puttonyukban, hogy aztán újétlapoként osszák szét a bűnnel szerzett, szennyes zsákmányt, maradékot, két kézzel, számolatlanul, elvileg.

Részlet Péntek Imre 2009-ben megjelent *Félrebeszéd c. kötetéből.*

LUKÁTS JÁNOS

Tapolca

Város a hegyek alján

A szeptemberi eső alaposan megfürdette a Balaton-partot, még zöldek a fák, a bokrok, vízben állnak a halsütő bódék, a borozók, a sétányok padjai. Esőillat és szélrohamok, a vízen méla hattyúk, a sirályok közül csak a legbátrabbak merészkednek légi kalandozásra. A vonat kerületi, szinte körüludvarolja a Badacsonyt.

A tó hatalmas öble nyújtózott itt valaha, partján körben hegyek ácsorogtak: a Csobánc, a Haláp, a Gulács, maga öreg Badacsony, középen büszke sziget, a Szent György-hegy. Tanúhegynek mondják őket, tanúi voltak az egykori jégkorszaknak, de tanúsíthatják azt is, hogy egytől egyig tűzhányók voltak fiatalkorukban. Idővel az öböl visszavonult, a felszín alatt azért máig rejteget vizet, tőzeget. Ritka vendég álldogál meggondoltan a tócsa szélén: egy szürke gem.

A természet is megkülönböztetett tisztelettel bánt a Szent György-heggyel. Orgonát épített az oldalára, az orgonasípokat bazalttallérokba rakta egymásra, toronyformán. Nem illeszkednek pontosan azok a tallérok, ha akár csak egy kihullana közülük, rettenetes földindulás történe. Az orgonasípok látványa lenyűgözi, megborzongatja a szemlélőt.

A Szent György-hegy tetejére a függőleges sziklafalak között meredek ösvény kanyarog. A hegy tetején bazaltsapka, alacsonyak erre a fák, mintha ilyen közel az éghez nem mennek magasra növeszteni a lombjukat. Csöndesség és napfény, csak a madarak merészkednek idáig. Akárha pogány áldozóhelyen állnánk. Úgy tíz éve, a nagy augusztusi napfogyatkozáskor ide „vonultam vissza” egy hálózsák társaságában, hogy minél közelebb legyek ama fogyatkozó naphoz. Itt ért a dél-előtti alkony, a hibátlan napkorong megcsorbulása és eltűnése. A látvány – a balatoni világ tetején, kettesben a percekre megszűnő nappal – feledhetetlen volt. Mondják, kétszázhetven év múlva lesz legközelebb hasonló égi esemény errefelé.

A tapolcai főtér valójában megszelesedett utca, aki a tér közepén megáll, mindent lát Tapolcából. A régi házak homlok-

zata élénk színekben pompázik, zölden, okkersárgán, kobaltkéken. A házak előtt gömbölyűre nyírt, sűrű lombosított kőrifák, szép díszkutatok, a szürke bazaltkőből réz báránnyefej, sárkányfej vagy egyéb csodaállat feje néz ki, és csorgatja a vizet. A főtéri házakban üzletek, kirakatok, árkaos ház is akad, széles kapualjakon át belátni a következő utcásra, a kialakított belső terek itáliai hangulatot árasztanak. A házak alatt hatalmas pincék hallgatnak. Nem hallgattak ezek hajdanában, sok szőlőhegy sokévi termését őrizték a borosgazdák meg a borkereskedők – szomjoltásra és szállításra várva. A kapuk mellől cégérek tarkállanak elő, a Sárkányos ház szörnyetege 1830 óta tekeredik elegánsan és vendégváróan. Kiöltött nyelvén lánc, a lánc végén hordó, a hordón fölirat: *Borozó 50 lépés*. Annyit kibírunk.

A városháza előtt talányos szobor, magasra nőtt bokrok között óriási fémpillangó igyekszik levetni lárvaarcát. Szemben vele, a térközépen, riasztóan romos házfal, kicsiny ablakán nem hatol át fény, a falhoz köpenybe burkolózott bronz nőalak lapul, háborús mementó. A tér felső részén egy különös csoport „a különös évekből”: hét munkásalak, egyenruhában, bányászlámpával a homlokán, gerendát emel, támfalat épít. Talán bauxitbányászok, ez az iparág egy időben szinte egybeforrta Tapolcával. A fehér kőszobor alakjai egy-síkban állnak, ki az arcát, ki a hátát mutatja.

Tapolca neves szülötte Batsányi János, költő, forradalmár. Napóleontól várta az európai, polgári eszmék győzelmét Magyarországon, talán ő fordította, talán csak pontosra szövegezte a császár kiáltványát, mindenestre börtönre ítélték (lám, a korrektorság milyen veszedelmes foglalkozás). Megjárta Kufsteint, mint annyian. Később Linzbe internálták, ott élt és halt is meg Batsányi 1845-ben. Most a szülőháza előtt állunk, az emléktáblán verssorok: *„Hogy hazám hű fia voltam, hogy balsorsát panasztam, íme, vétkem ez vala”*. Elgondolkoztató mondat.

Aranyhalak – CsB fotó

A száműzetésben Batsányi hú társra talált Baumberg Gabriellában, akit kortársai „bécsi Szapphó” néven emlegettek. Az osztrák romantika kedvelt költője beleszeretett a száműzött, hazájából kiebudalt magyar költőbe. Elkísérte Batsányit a balsorsban is, sírjuk Linzben volt egy évszázadon át, 1934-ben hamvaikat Tapolcára szállították.

A főtérről egy boltíves kapun és egy mediterrán hangulatú teraszon keresztül a város legvonzóbb látványához, a Malom-tóhoz kerülünk. Mintha szándékosan úgy szerkesztették volna a tapolcai városatyák, hogy a város legszebb része ne azonnal tűnjék a látogató szemébe, és ne könnyen legyen megközelíthető. A tó körül sétány, kávézók és panziók, délszaki növények, vízi színpad. A tavat környező házak alatt alacsony boltozatos hűződik, „a föld alól” buzog elő a kristálytisza víz. A tó közepén kőből rakott medence szökőkúttal, amelyet esténként lámpafény világít meg. A tó egyik szegletén zuhatag, mellette hajdan volt malomépület, malomkerékkel. A kerék elaggott, már nem is forog. Vagy talán csak óvatosságból lakatolták le? A malomkelepelést a vízesés mormogása pótolja. A hajdan volt őrlőházban ma Tapolca legelegánsabb szállodája és étterme működik. A zuhatag alatt a tó patakká keskenyedik. Halak tömege lakja a tavat, a patakot. Óriás aranyhalak, piros, fehér és fekete színben, de leginkább tarkában. És rengeteg fürge cselle, ez az apró hal messze fel- és leúszik a tóból, be a házak alá, le a patakon át a Balatonig.

A ligetben a költő szobra elszánt ifjúnak ábrázolja Batsányit, testtartása, előre szegzett könyöke a forradalmi lendületet idézi. Kazinczyval együtt szerkesztették a kor legigényesebb folyóiratát, a Magyar Múzeumot, de elveik és vérmérsékletük elválasztotta őket. Pedig mindketten valami hasonlót akartak – mindketten Kufsteinbe kerültek. Néhány lépéssel odébb, a költő mellszobra bájosan szomorú, mintha azt kérdezné osztrák rajongóitól: Mit is keresek én ebben a magyarhoni sokadalomban?

A Malom-tó fölött, a terasz közepén a *Négy évszak*, négy fiatal leányalak, köszálon bronzfigurák. Fiatalok, és egymásnak háttal szinte lebegnek a tavaszi, nyári, őszi és téli szélben. Marton László szobra.

Marton másik szobra, a *Kiskirálylány* (így, egybeírva) ott ül rövid szoknyácskában, tréfás koronával a fején (mintha papírból hajtogatták volna) a főtér egyik korlátján. A Tapolca-járók örömmel fényképezik, és próbálják időnként megigazítani kajlácska fejdíszét. A kiskirálylány ikertestvére a pesti Dunakorzón üldögél.

A Templomdomb volt Tapolca ősi magja. Magasabb a városnál, letekint a Malomtóra, a távolból fölséges méreteiben bontakozik ki a Szent György-hegy. Vár állott itt, vagy inkább templomerőd, kívül felvonóhíddal, „farkasveremmel”, belül gótikus ablakokkal, boltívekkel. Az erdő sosem jutott komoly harci szerephez, kőveiből idővel „kölcsonvettek” a kolostoralapítók és a templomépítők.

A kolostor már régen iskola. Az iskola oldalszárnya a Kántorház nevet viseli, a kántori és a tanítói mesterséget hajdan a ház lakója egy személyben töltötte be. Tornácos, szép ház, virágoskerttel, ma is „iskola működik benne”: eredeti berendezéssel megőrzött tanterem az 1900-as évekből. Ritkán lát az ember száznál több esztendő, osztatlan, vidéki iskolát, hat sor fapaddal, fali térképpel Nagy-Magyarországról és a Balatonról (az előbbi Kogutowicz Manó, az utóbbi Lóczy Lajos műve, a maguk korában mindketten világhírű térképé-

szek voltak). Színes tabló mutatja be az énekesmadarakat és az erdő vadjait, a kis egyszeregyet, az ábécé írott és nyomtatott betűit. Meg a magyarok himnuszának a szövegét és a kottáját. A sarokban fogas, rajta gyermekkalapok és a „mester” sétatálcája, amely a tekintély (sőt, némelykor a fegyelmezés) eszköze volt. A tanári asztalon osztálykönyv, itató és tintatartó, a sarokban tábla – állványon, a táblatörléshez pedig nyúlláb. A tanításban a tanító és a segédtanító (egy a felsős diákok közül) vett részt, közöttük alkalmanként a pedellus szorgoskodott. Eltöpreng a látogató, vajon XIX. századi nagyjaink „kiskorukban” mind ilyen osztálytermekből indultak a hírnév felé?

Taneszközökből is szép gyűjteményt láthatunk: galvanométer, föld- és éggömbök sorakoznak... Népes diákcsoport látogatott éppen a régi iskolaterembe, a fiúk-lányok a padokat egy pillanat alatt „belakták” – szűk volt nekik, a régi gyerekek mintha apróbb természetűek lettek volna.

A csónakos kaland része, hogy be-belógnak sziklanyelvek és cseppkövek, megkocogtatják a csónakból kihajoló fejét.

Tapolca igazi látványossága azért mégiscsak a Tavasbarlang, télen-nyáron nyitva, a barlangban örök-egy az időjárás, a hőmérséklet már vagy húszszer éve. A víz is zavartalanul árad és kavargó, vaksötétben forgatja a kerek görgeteg kavicsot, és alakítja zegzugos járatait. Nem volt ez mindig így. 1902-ben, pinceásás közben szakadt be a föld, és került napfényre a hatalmas barlangrendszer. A titokzatos mélybe vezető, cseppkődíszes barlangból háromszáznegyven métert tettek járhatóvá, a földalatti patakon pedig csónakokat indítottak útnak. Aztán következett a riadalom: a víz hét évre eltűnt a barlangból a túlzott bauxitbányászat miatt. A barlang fenntartói mégis bíztak a vízben: kiépítették az utakat, villanyvilágítást vezettek be – és hét év után a víz visszatért. A csónakos kaland része, hogy be-belógnak sziklanyelvek és cseppkövek, megkocogtatják a csónakból kihajoló fejét, a víz pedig olyan tiszta, alig hihető, hogy néhol négy-öt méteres a mélység alattunk. Egy-egy vaksi barlangi rák vagy fürge cselle időnként keresztezi a csónak útját. Hetvennégy lépcső a mélybe, ugyanannyi a felszínre.

A szomszédos épületben, a sárkányölő szentről elnevezett fogadóban, gyönyörű hársfa alatt pihenjük ki a föld alatti utazás izgalmait, egy pohár balatoni bor mellett. Legutóbb áfonyás szarvaspecsenye volt a barlangi csónakázás megkoronázása, akkor tél volt, a fogadó barokk nagytermében szolgálták föl.

A főutcától távolabb, egy csöndes parkban alakították ki a Trianon ligetet. Faragott, szép székelykapu hív belépésre, a kapu az erdélyi Zabola község ajándéka Tapolcának, a testvérvárosnak. A kapu homlokzatán Tamási Árontól a felirat: „Azért vagyunk a világon, hogy valahol otthon legyünk benne”. A liget közepén négyszögletű, hegyes építmény: torony, de mégsem erőd, kereszt áll a tetején, de mégsem kápolna. Magas, mint a fenyők, de oszlopait kőből faragták.

Hegyek ölében, hegyek szorításában él Tapolca, szerény város, de kincseket rejteget. Barátságos és vidám. Hogy ott hon érezzük magunkat benne...

Szentjános Csaba

Felettünk már csak a Jóisten lakik

Amikor 1970-ben az Alkotmány utcai társbérletből elköltöztünk Újpestre, egy panelház tizedik emeletére, állítólag azt mondtam (5 éves voltam), hogy: „felettünk már csak a Jóisten lakik”, lelkem progresszív lencsében ahogy nézem: a felső sávban a jövőt, a középsőben a jelent, alul pedig a múltat, Édesapám időmintázatú tapétaarcára rakom a kezemet, Édesanyám meleg kenyértestéhez bújok, Nagymamám látom, ahogy a konyhában parancsolt a tűznek, gőzoszlopú templomot emelt az ételnek, etette a sirályokat, nővéremmel kergettük a percek, amik mindig eltűntek emlékképpé válva, madármagasságban laktunk, néztem a ház derékszögű árnyékában ülő néniket,

a tizedik emelet felemelő volt mindkét értelemben a társbérlet után, saját fürdőszoba, saját WC, a felhők korallzátonyaitól messze a szabadságban, nyáron kinyílt rajtunk az ing, befutottuk egész Újpestet, mint borostyán a ház falát, nem volt politika, médiacunami, csak egy élettér, ahol együtt nőttünk a várossal, volt időm... volt időm hosszan nézni a villamosokat, ahogy óriásból törpévé váltak... ahogy első szerelmem körme kikristályosodott, szája rakpartjára kiültek józsefautóautóverszem, a panelház: csigaházam lett, tízemeletes csigaházam, amivel most kijöttem a könnyek-esőjébe, ne lépjetez rám! Most a földszinten lakunk, de örökre megtanultam gyerekmagamtól: „felettünk már csak a Jóisten lakik”.

Balajthy Ferenc

Hiánygazda(g)ság

(Karantének IV.)

A forró vér már jéghideg, a konzerv Bonthatatlan, a szavatossága lejárt. – Dalt, a verset, nem kíséri rokonszenv, És kiháló félben minden aszfaltbetyár.

Parttalan hullámvész, fertőzött korok, Bölcsőbe visszavágyó, furcsa öreg. Száraz könny, és összeszoruló torok, Elapadt csók, néha megnyíló ölek.

Világos sötétkamra, hálapénz hamis, Nincs visszaút és nem hasad a hajnal. Zsenge agyon agg agancs virít ma itt, És ránk szakad a baj, őrijítő robajjal!

Rontás járja át a testet, mint fát a szű, Századokat szenvednek szívek, lelkek. Rohad a szőlő, kesernyés a méz aszú, Ám taposni kell mind, az érett szemet!

Szárnyatlan angyal, és gyalázott torzó, Koldus időmilliomos – s vírus kezét Nem mos – s üres a nagyvárosi korzó, Szállong, a kaporszakállú emlékezet.

Darabokra tört árnyékszék és szószék, Vakcinák gurulnak, fából vaskarikák. Istenhozta őrnagyok, globális Tóték, Fenn, nyálhúzó szuperszonikus csigák.

Kórházzá változott Föld a világ szélén, Csak a múmiákra nem kell védőmaszk! Piheg a remény – belénk oltva él még, Sötét foltra ragasztható, zöld sebtapasz.

És egyszer majd porba hullik a korona, Porból van mind, szépen porrá is válik! Mert az Idő – rendíthetetlen borona – Mikor boldog karácsony felszikrázik!

Szent imánktól születhet megtisztulás, Királyi dísz – csak a királyokra való! Jön majd – jöttét jelzi harangkondulás, A Fehér Isten, s mindent betakar a hó!

CSERNÁK BOTOND

Hajónapló

(második rész)

Az étterem

Rohanás vissza a vasútállomásra... este tíz óra, még egy hatórás út van érkezésig. Igazi vonatos hangulat, sötét, csak néhány meleg fényű lámpa pislákol, világít a laptop, rajta a hús fogásos menüsorral... egyik szemem már kezd lecsukódni... alvás.

Egy taxi várt Marnardalban, kb. harminc perc még... már jön fel a nap... Az étterem előtt rak ki, ahol várt a manager, aki elvitt a „karantén” házba, itt fogok tölteni tíz napot, mielőtt elkezdhetek dolgozni, váratlanul ért, arra számítottam, hogy másnap már megyek is... de talán egy kis egyedüllét most jót fog tenni... mostanában úgysem töltöttem túl sok időt így.

Kicsit ugorjunk előre, nézzük az éttermet.

Valóban a víz alatt van, 5,5 méterrel a felszín alatt, 4 db 27 cm vastag speciális üveggel a fronton, ahonnan rálátni egy másik világra. A legkülönbélebb rákok, kagylók, szimbiózisban élő algák, halak...

Amint belép az ember, több dolgot fedezhet fel... köztük azt is, hogy minden tölgyfából készült, a lépcső, az asztalok, a székek. A vázák, gyertyatartók egy helyi fazekas remekművei, porcelán, égetett agyag, melyek azt a hatást keltik, mintha több száz év eltelte után szedték volna ki a tengerből...

Az egyik oldalsó üvegen kitekintve egy szobrot láthatunk, melyet már kissé magáévá tett a kinti világ, az alak külsejét algák borítják, hínár fedi.

Mielőtt belekezdünk a munkába, nézzük meg a brigádot. Tíz fős csapat elöl a szervízen, 25 a konyhán, és még 3–4 fő egy másik „test kitchen” néven emlegetett helyen. Az átlag életkor 25–26 év, teljesen nemzetközi, Görögország, Argentína, Kalifornia, Belgium, Spanyol, Török és még sorolhatnám az országokat, mindenhol a legjobbak... Nem is csoda, a hiába szó nem létezik, nem lehet, nincs rá magyarázat, nem hibázhatsz, elképesztő profizmus.

Az első napok nem is voltak könnyűek, rengeteg új dolog, amit meg kell tanulni és érteni. Az egész egy kisebb rendszer, ugyanúgy, mint a kinti világban, amit meg kell érteni, benne kell lenni, részévé kell válnod, tudni, hogy mikor hol a helyed, érezni a ritmust, a rezgését, elkapni a „flowt”, és nem hibázni. Ehhez persze át kell szellemülnöd minden alkalommal, amikor belépsz az ajtón, itt egy másik rendszer része leszel.

Valahogy a sporthoz is nagyon közel áll, végre nem azt látom, hogy oké, dolgozzunk egy kicsit. Itt minden nap döntőt játszunk a csapattal, minden nap nyerni akarunk. Felkészülünk, tréningezünk, fejlődünk, és meccset játszunk este. Természetesen hibázhatsz, de azt a hibát kijavítani sokkal nehezebb lesz, mintha csak jobban figyeltél volna, hogy ne hibázz, ez persze nem olyan egyszerű, de néha dönthetsz róla... most ez könnyebb útnak tűnik, aztán előbb vagy utóbb rájössz, hogy így sokkal nehezebb és rosszabb lett, amit kija-

vítani meg még nehezebb lesz... Szóval vissza a „rendszerhez”, ahhoz, hogy megértsd, és benne tudj lenni, mindent tudnod kell róla, minden egyes szegletét, hogy egyáltalán hogy épül fel, minden kapcsolódik mindennel, úgy mint kint...

Második hétvége. Jó napot zártunk, bontottunk is pár champagne-t, aztán valakinek az az ötlete támadt, hogy ugorjunk be a vízbe az étteremről a fronton levő üvegfal elé... Meleg azért nem volt, de legalább medúzával tele volt a tenger, persze ki nem hagyható ajánlat volt, csak hárman ugrottunk a 15 fokban, adrenalin az egekben, csak próbáltuk elkerülni a medúzákat... Az egyik sommelier nem járt sikerrel; a bal lába hosszan sebes lett. Az alapötlet mellett még azt akartam volna megvalósítani, hogy leúszok az üveg elé, és valaki bentről készít rólam egy fényképet, de ez sajnos kivitelezhetlenné vált.

FOLYTATJUK...

Az étterem egyik terme

Kreativitás a munkában

PALLAS
ATHÉNÉ
BOOKS

A kíváncsiság, az improvizáció és az intuíció alkalmazása

A könyv azoknak a vezetőknek szól, akik az innováció leghatékonyabb útjait keresik. Natalie Nixon kreativitás-stratéga dinamikus és integratív módszert ajánl a vezetéshez, az alkalmazkodáshoz és az újításhoz egyaránt. Provokál, felerősít és tippet oszt meg arról, hogyan hajtsuk végre azt a kreativitásugrást, amely által képesek leszünk a folyamatos alkalmazkodásra az egyre bonyolultabbá váló világban.

A kreativitás a szerző meghatározása szerint az a képesség, amely lehetővé teszi, hogy a problémák megoldása és az új értékek közvetítése érdekében oda-vissza tudjunk kapcsolgatni a kíváncsiság és az alaposág között. Meglátása szerint bárkiből ki lehet hozni a kreativitást, és bárki válhat még a korábnál is kreatívabbá. A kötet megírásához ötvenhat interjút készített a legkülönbözőbb szakterületek képviselőivel melyek során azt vizsgálta, milyen formában nyilvánul meg a kreativitás a megkérdezettek munkájában.

Natalie Nixon kutatásában arra jutott, hogy az igazán innovatív emberek – dolgozzanak bármilyen területen – rendszeresen végeznek olyan gyakorlatokat, amelyekkel fejleszthetik a kreatív képességüket. A három „i” – az informálódás (kíváncsiság), az improvizáció és az intuíció – kombinációját alkalmazva gondolják át a problémákat, és dolgoznak össze másokkal.

„Az improvizáció a minimális korlátok között zajló ötletelést, a kísérletezés szabadságát jelenti”

Az informálódás idézi elő azt az ugrást, amellyel az információhiány okozta szakadék leküzdhető. Általa kérdéseket fogalmazhatunk meg, átgondolhatjuk a folyamatokat. Az informálódás a bölcsesség gyökere, az empátia előfutára. Az improvizáció a minimális korlátok között zajló ötletelést, a kísérletezés szabadságát jelenti, de szabályokat, képlékeny struktúrákat is tartalmaz, amelyek abban segítenek, hogy korrigáljuk a folyamatot, és elfogadjuk, ha hibáztunk. Az intuíció pedig nem szándékos mintafelismeréseket, meglátásokat tesz lehetővé. Mindannyiunkban ott rejlik az ösztönös, belső bölcsesség, amely a döntéshozatalhoz szükséges – állítja.

Mondandóját a mindennapi életből vett konkrét példákkal támasztja alá. Az egyes fejezetek végén pedig az olvasónak – „neked + a cégednek” – ajánl jól megválasztott kreativitás-ugrási gyakorlatokat.

Natalie Nixon innovációs véleményvezér és kreativitás-stratéga tizenhat éves tanári pályáját cserélte tanácsadásra.

NATALIE NIXON

KREATIVITÁS-
UGRÁS

A KÍVÁNCISISÁG, AZ IMPROVIZÁCIÓ
ÉS AZ INTUÍCIÓ ALKALMAZÁSA A MUNKÁBAN

Figure 8 Thinking nevű vállalkozása keretein belül biztatja a vezetőket arra, hogy alkalmazzák a kreativitást. Az antropológusként és a divatiparban végzett munkáját ötvözi a Brazíliában, Izraelben, Németországban, Srí Lankán és Portugáliában töltött időszakainak tapasztalataival.

A *Kreativitásugrás* című kötet, valamint a Pallas Athéné Könyvkiadó (PABooks) korábban megjelent kiadványai megvásárolhatók a PABooks könyvesboltjában, a Bölcs Várban, valamint webáruházában, a WWW.PALLASATHENEKIADO.HU oldalon.

A kiadó kiemelt figyelmet fordít a közösségépítésre is. Facebook-oldalán (WWW.FACEBOOK.COM/PALLASATHENEKIADO) és podcastcsatornáján (elérhető a Spotify- és az iTunes-plafomokon) az érdeklődők további hasznos, érdekes információkat találhatnak a megjelenő könyvekről és a hozzájuk kapcsolódó eseményekről.

Murányi László
Áldott feladat

Karácsony esték ugye mindig voltak?
 S ugye – örökké lesznek?...
 E szép nyugalomban áldott feladatod van.
 Állj neki!
 Hagyd oda a zajokat, a képernyőt, az utcai nyüzsgést,
 a fontoskodást.
 Húzódj szeretteid mellé,
 mintha más nem is létezne a világon.
 Ne beszélj sokat.
 Csak a szemüket nézd,
 ki nem mondott szavukat figyeld az arcukon,
 ahogy az asztalnál a poharat tartják, vagy ahogy
 az ünnepi abroszt simogatják az ujjuk begyével.
 És Rád várnak.

Lásd meg: most mindenkinek Te kellesz,
 mindenki beléd akar kapaszkodni.
 Ez az érzés el fog hatalmasodni rajtad.
 Álld ki a próbát!
 Szemeddel tartsd egyben őket,
 gyermekeidet, szüleidet, nagyszüleidet.
 Akik már nincsenek, azokat úgy idézd fel,
 hogy már-már fájjon.

Ekkor senkinek ne mondd, míg öleled őket,
 hogy szeretlek.
 Ez kifutna még a csukott ajtókon is.

S ha így megfészkelődik az este az asztal körül,
 az – talán –
 hasonlatos lesz ahhoz, amikor az angyalok
 kétezer húsz évvel ezelőtt
 a betlehemi mezők fölött megjelentek és ott, akkor,
 valami soha nem volt
 vibrálás rezgette meg a tájat.

Sohasem volt erővel, sosem hallott hírt
 jelentettek be az emberiségnek.

Ezt:
 ne féljete!

Ezzel a két szóval a szívünkben nézzünk a karácsonyra.
 És az új esztendő elébe!

Lukáts János
A karanténról unokámnak

Puszi helyett pacsit küldjél,
 öklöd barátsággal rázd,
 fejed inkább koszorúval
 s ne vírussal koronázd!

Óh, nem álarc, amit hordasz,
 nem táncba vagy bálba mész!
 Rejtsd az orrod, rejtsd a szájad,
 baj lesz ebből, csúnya vész!

Ellenséged nem is látod,
 pedig van belőle sok,
 szemed előtt táncot járnak
 pimasz baktériumok.

Lázat szór rád, véred szívja,
 éjjel-nappal fenyeget.
 Mossál kezet, mossál arcot!
 Nem vigyázhatsz eleget.

Zárkózzál be magányodba,
 ifjú, öreg, te meg én.
 Neve riaszt, pedig ő véd:
 magánzárka, karantén.

Nem lesz mindig ilyen rémes,
 kitisztul majd a világ,
 tavasz jön majd, egészséges
 mindenkire: rám és rád!

Búvópatak

Polgári, kulturális és társadalmi
 havilap – www.buvopatak.hu

Alapító, főszerkesztő: CSERNÁK ÁRPÁD

Tervezőszerkesztő: CSERNÁK BÁLINT

Főmunkatárs: FARKAS JUDIT

Olvasószerkesztő: Szabó Pap Edit

Munkatársak: Lukáts János, Németh István Péter,

Ország László, Papp Árpád, Sarusi Mihály, Szutrély Péter

Nyomdai munkák: Pethő Kft, Kaposvár, Fő utca 57.

Felelős vezető: Pethő László

Sokszorosítás ideje: 2020. december, sorszáma: 12/2020

E-mail: posta@buvopatak.hu

ISSN 1588-9335

Kiadja: BÚVÓPATAK ALAPÍTVÁNY

Kaposvár, Somssich P. u. 11–13. I/12.

A kiadásért felelős: Csernák Árpád

A Búvópatak Alapítvány számlaszáma:

10918001-00000012-93920004 UniCredit Bank Hungary Zrt.

IBAN szám: HU62 – BIC (SWIFT kód): BACXHUHB

BÚVÓPATAK ALAPÍTVÁNY

A fjordnál – Ilyés Barbara fotója

Kapható az újságárusoknál

A *Búvópatakot* 2020-ban is keressék az újságárusoknál!
A lap éves előfizetési díja 5 000 Ft. Megrendelhető
az impresszumban olvasható elérhetőségeink valamelyikén.

TÁMOGATÓINK

EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA

BETHLEN GÁBOR
Alapkezelő Zrt.

